ФОРМУЛА СВОБОДИ В ШКОЛАХ:

ВІД ОСМИСЛЕННЯ ДО ПРАКТИКИ

ВЧИСЯ

FRIEDRICH NAUMANN FOUNDATION For Freedom.
Ukraine

УДК 123.1:316:37(477)

Щ 61

Формула свободи в школах: від осмислення до практики

Експертна підтримка, провідний співавтор: Олександр Щербатюк

Співавторки: Вікторія Топол, Ірина Пасько

Координація проєкту: Ольга Столярська

Редагування: Ірина Пасько

Коректура: Вероніка Гнідина

Верстка: Поліна Дьоміна

Дослідження «Формула свободи в школах: від осмислення до практики» реалізовано ГО «Вчися» за підтримки Фонду Фрідріха Науманна за Свободу в Україні. Цей звіт відображає результати проведеного дослідження і не обов'язково відповідає позиції Фонду Фрідріха Науманна за Свободу в Україні.

Щ 61 Формула свободи в школах: від осмислення до практики: звіт про дослідження / кол. авт.: О. Щербатюк, В. Топол, І. Пасько; ГО «Вчися». Київ. 2026.

Дослідження за підтримки Фонду Фрідріха Науманна за Свободу в Україні здійснила й організувала ГО «Вчися» із залученням експертної допомоги соціолога Олександра Щербатюка.

У межах дослідження авторський колектив поставив за мету з'ясувати, якими є уявлення про свободу в учителів, учительок і представників адміністрацій закладів загальної середньої освіти: що педагоги вкладають у це поняття, у яких аспектах обговорюють його з учнівством і в які способи виявляється свобода як цінність в освітньому середовищі та в їхньому громадському житті.

УДК 123.1:316:37(477)

Заборонено відтворювати, зберігати в інформаційно-пошукових системах, передавати в будь-якій формі та будь-якими засобами — електронними, механічними й іншими способами — будь-яку частину цього видання без письмового дозволу правовласника — ГО «Вчися».

Усі права застережено.

© ГО «Вчися», 2026

Про дослідження

В останні роки Україна постала перед глобальним ціннісним викликом: демократичне й волелюбне суспільство, яке розбудовує відповідні державні інституції, опинилося перед воєнною загрозою, що накладає обмеження на свободу. Почасти ці обмеження встановила держава, а почасти українці й українки обмежують себе, вважаючи: певні ідеї та форми діяльності не на часі. Йдеться, зокрема, про свободу слова, конструктивну критику рішень державних інституцій (наприклад, протестний рух), боротьбу за рівні права жінок, за інклюзивний простір тощо.

Ці тенденції, якою б не була їхня природа, відбиваються на тому, як і чого ми вчимо дітей — як суспільство й держава. Тож метою дослідження було порушити дискусію щодо ліберальних і демократичних цінностей під час війни та їх впливу на освіту.

Те, якими є цінності й переконання вчителів і вчительок, прямо позначається на ідеях, які вони транслюють учнівству. З огляду на це ГО «Вчися» вирішила провести опитування серед освітян та освітянок закладів загальної середньої освіти України. Формулюючи запитання, авторський колектив мав на меті з'ясувати, чи не залишається свобода в шкільному освітньому процесі декларованою категорією, наскільки в уявленні вчителів і вчительок вона співвідноситься з громадянською активністю й відповідальністю. А головне: якими є практики свободи в школі? Чи відчувають свободу учасники й учасниці освітнього процесу?

Саме тому було сформульовано кілька блоків запитань:

- розуміння свободи (її ключові складники, співвідношення свободи та національної ідентичності);
- обговорення свободи з учнівством (форми спілкування на цю тему, його частота, конкретна тематика обговорень);
- громадянська позиція та участь учителів/ок у захисті цінностей демократичного суспільства;
- свобода й тиск у закладах освіти;
- участь учнівства й батьків в ухваленні рішень (зокрема, вияви свободи в освітньому процесі, як-от вибір дисциплін для навчання, самоврядування тощо);
- особливості організації освітнього процесу в аспекті рівного доступу до знань і ресурсів.

Результати дослідження не претендують на вичерпність, однак допоможуть скласти уявлення про переконання освітян та освітянок, їхню готовність до громадянської активності, про те, які меседжі вони пропонують дітям, і про те, чи не розходиться в цьому випадку теорія з практикою.

ЗМІСТ

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ 5

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ 6

РОЗДІЛ 1. ПРОФІЛЬ УЧАСНИКІВ / УЧАСНИЦЬ ОПИТУВАННЯ 10
1.1 Гендер, вік і педагогічний стаж 11
1.2 Характеристики закладів освіти 12
1.3 Викладання: предмети та класи 14
1.4 Класне керівництво та адміністративні посади 16
1.5 Форма навчання й участь у пілотуванні реформ 17
1.6 Досвід, пов'язаний із війною 17

РОЗДІЛ 2. РОЗУМІННЯ СВОБОДИ 19
2.1 Свобода «своїми словами» (відкрите запитання) 20
2.2 Ключові складники свободи 21
2.3 Свобода в системі елементів національної ідентичності 22

РОЗДІЛ 3. ОБГОВОРЕННЯ СВОБОДИ З УЧНІВСТВОМ 23
3.1 Формати обговорення 24
3.2 Теми обговорень (відкрите запитання) 24
3.3 Частота обговорень 26

РОЗДІЛ 4. ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ ТА УЧАСТЬ 28
4.1 Ставлення до конституційного обов'язку збройного захисту України 29
4.2 Прийнятність мирних протестів під час воєнного стану 30
4.3 Умови готовності долучитися до протестів 32
4.4 Причини неготовності до протестів 32
4.5 Волонтерська діяльність 33

РОЗДІЛ 5. СВОБОДА Й ТИСК У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ 35
5.1 Відчуття свободи в закладі освіти 36
5.2 Відчуття тиску з боку учасників та учасниць освітнього процесу 36
5.3 Ставлення до виключення учня / учениці як штрафної санкції 37

РОЗДІЛ 6. УЧАСТЬ УЧНІВСТВА ТА БАТЬКІВ В УХВАЛЕННІ РІШЕНЬ 38
6.1 Учнівське самоврядування та сфери його залучення 39
6.2 Механізми впливу учнівства (відкрите запитання) 40
6.3 Предмети за вибором 41
6.4 Участь батьків в ухваленні рішень 42

РОЗДІЛ 7. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 43
7.1 Діти з особливими освітніми потребами 44
7.2 Труднощі з навчальним обладнанням 45
7.3 Викладання предмета «Захист України» 46
7.4 Поділ учнівства на уроках технологій 48

ІНСАЙТИ 49

ДОДАТОК А. ТАБЛИЦІ РОЗПОДІЛІВ ВІДПОВІДЕЙ 52

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У травні — червні 2026 року ГО «Вчися» провела опитування педагогічних працівників і працівниць закладів загальної середньої освіти України. Метою дослідження було з'ясувати, як учительство розуміє поняття свободи, як практикує обговорення цієї проблематики з учнівством, а також якими є громадянська позиція та участь педагогів/инь й окремі аспекти організації освітнього процесу та ухвалення рішень у закладах освіти.

Опитування проводили методом онлайн-анкетування (респонденти/ки самі заповнювали анкети за посиланням). Польовий етап дослідження тривав із 29 травня до 14 червня 2026 року. Загалом у межах дослідження було зібрано **430 повних анкет.** Анкета містила закриті запитання (з однією або кількома можливими відповідями) та відкриті, відповіді на які було закодовано за тематичними категоріями.

В опитуванні взяли участь педагогічні працівники/ці з **15 областей України**. Вибірка була сформована **методом доступної сукупності** (без випадкового відбору). Це означає, що участь в опитуванні брали ті педагогічні працівники/ці, до яких дійшло запрошення і які добровільно вирішили заповнити анкету, — на відміну від імовірнісного відбору, за якого кожен представник генеральної сукупності має відому й відмінну від нуля ймовірність потрапити до вибірки. Анкету поширювали через різні соціальні мережі або **методом «снігової кулі»**, заповнення відбувалося онлайн, самостійно, за посиланням.

Як наслідок, результати описують опитану сукупність педагогів/инь і не можуть бути механічно екстрапольовані на все вчительство України. Водночас обсяг і різноманітність вибірки (за типом населеного пункту, типом закладу, стажем і предметами викладання) дають змогу окреслити важливі тенденції та відмінності між групами. Для визначення меж узагальнення структуру опитаної сукупності додатково зіставлено з наявними даними про педагогічний корпус України.

У звіті наведено розподіли відповідей на всі запитання анкети. Для запитань із множинним вибором сума відсотків може перевищувати 100, оскільки респонденти/ки мали змогу обирати кілька варіантів. Для відкритих запитань подано розподіли тематичних категорій: одну відповідь могло бути віднесено до кількох тем, тому сума також перевищує 100 %. Відсоток розраховано від кількості наданих змістовних відповідей на запитання (без урахування тих, хто обрав варіант «Не хочу відповідати»).

Для окремих запитань наведено розподіли в розрізах типу населеного пункту, у якому розташований заклад освіти, педагогічного стажу, вікових груп, статі та наявності адміністративної посади. Розрізи подано там, де відмінності між групами є статистично значущими або змістово важливими; через порівняно невеликі чисельності підгруп (від 76 до 140 респондентів/ок) відмінності в межах кількох відсоткових пунктів слід інтерпретувати обережно.

Розрахунки у звіті округлені до цілих значень, тому в окремих випадках сума відсотків може не дорівнювати 100.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

Профіль учасників / учасниць. В опитуванні взяли участь **430 педагогів/инь** із 15 областей України. Абсолютну більшість опитаних становлять жінки (92 %), середній вік респондентів/ок — 45,9 року, середній педагогічний стаж — 22,5 року; понад половина (56 %) працює у сфері освіти більше ніж 20 років. Вибірку сформовано методом доступної сукупності, тому вона не є імовірнісною: вагому частку становлять педагоги/ні з прифронтових і прикордонних регіонів, що слід враховувати під час інтерпретації результатів.

Заклади й умови роботи. За типом населеного пункту вибірка розподілена рівномірно (33 % — села, 31 % — міста, крім обласних центрів, по 18 % — селища й обласні центри). Більше ніж половина опитаних (54 %) у 2025–2026 навчальному році були класними керівниками; 20 % обіймають адміністративну посаду, що забезпечує представленість управлінської ланки закладів. Про переважно очне навчання повідомили 49 % опитаних, 27 % працюють у змішаному форматі, 24 % — переважно онлайн, причому онлайн-навчання сконцентроване в селах (34 %) і селищах (33 %) проти 8 % в обласних центрах.

Війна безпосередньо позначилася на житті більшості опитаних: у родинах 25 % є чинні захисники та захисниці України, у 24 % — внутрішньо переміщені особи, у 10 % — цивільні, постраждалі від обстрілів, у 6 % — загиблі захисники/ці. Особисто внутрішньо переміщеними особами є 20 % опитаних, а 6 % постраждали від російських обстрілів.

Розуміння свободи та її ключові складники. У відкритому запитанні про власне розуміння свободи домінує тема вибору: у майже половині відповідей (49 %) свободу визначено через можливість обирати, у 29 % — через свободу слова та вільне висловлення думки. Важливо, що майже в кожній п'ятій відповіді (19 %) свободу пов'язано з відповідальністю, повагою до інших і межами закону: у розумінні значної частини опитаних свобода не тотожна відсутності обмежень. Ще 17 % описують свободу як дію за власною волею, 12 % — через самореалізацію. Водночас 73 із 430 респондентів/ок не захотіли відповідати на це запитання.

У закритому запитанні про ключові складники свободи домінують гідність і безпека: повагу до честі й гідності будь-якої людини обрали 83 % опитаних, право на безпеку — 80 %. У контексті повномасштабної війни безпековий вимір свободи набуває для опитаних першорядного значення. Дві третини (65 %) віднесли до складників свободи відповідальність за свої дії та слова, половина — право на національне й релігійне самовизначення (53 %) та повагу до законів держави (50 %).

У системі **елементів національної ідентичності** свобода посідає одну з провідних позицій: це, зокрема, українська мова (91 %), свобода як найвища цінність (84 %), історична пам'ять (81 %), демократія як основа світогляду (67 %). Локальна (регіональна) культура є невід'ємним елементом національної ідентичності для 17 % опитаних. Натомість елементи, пов'язані з конкретними діями, обирали значно рідше: готовність працювати на користь України в цивільній професії — 51 %, готовність до збройного захисту України — 29 %, готовність до громадянського протесту в разі порушення прав — лише 18 %. Отже, у структурі національної ідентичності ціннісні компоненти переважають діяльнісні.

Обговорення свободи з учнівством. Тема свободи наявна в педагогічній практиці майже всіх опитаних: 94 % у тій чи тій формі обговорюють її з учнівством — і лише 6 % цього не роблять. Найпоширеніші формати — класні години (54 %) і власні уроки (52 %); 45 % звертаються до обговорення свободи на тематичних виховних заходах, а 31 % — у приватних розмовах з учнями й ученицями, тобто для третини педагогів/инь тема свободи виходить за межі формальних заходів.

За змістом обговорення найчастіше стосуються прав і свобод людини та дитини (37 % відповідей), а в кожній четвертій відповіді (26 %) згадано обов'язки й відповідальність: ця тема послідовно врівноважує «шкільний» дискурс свободи. По 20 % відповідей стосуються національної ідентичності, мови й держави та свободи вибору, 16 % — свободи слова. Поряд зі змістовними формулюваннями трапляються й суто формальні, «календарні» теми, що вказує на нерівну глибину опрацювання проблематики в різних закладах.

Обговорення регулярно відбуваються приблизно в половині закладів освіти (49 %): 24 % опитаних повідомили, що такі бесіди відбуваються не рідше ніж щотижня, 25 % — не рідше ніж раз на місяць. Ще 23 % пов'язують такі обговорення лише із заходами до визначених дат, а 16 % не володіють цією інформацією. Рівень обізнаності пов'язаний із наявністю адміністративної посади: серед тих, хто обіймає адміністративні посади, про щотижневі обговорення повідомляють 33 % (проти 22 % серед решти), а варіант «Не володію цією інформацією» обрали лише 5 % (проти 19 %).

Громадянська позиція та громадянська участь. Питання про конституційний обов'язок збройного захисту України очікувано виявилося найчутливішим у дослідженні: 40 % респондентів/ок відповіли «Так, безумовно», 28 % вважають, що захист України має бути добровільним, а третина (33 %) не захотіла відповідати. Це найбільш диференційована за віком і стажем позиція в дослідженні: серед педагогів/инь 56 років і старших безумовну обов'язковість підтримують 65 %, тоді як серед наймолодших (18–35 років) — лише 23 %, і майже половина з них (49 %) уникає відповідати.

Прийнятність протесту й протестний досвід. Ставлення до мирних протестів під час воєнного стану розділилося на три майже рівні частини: 33 % вважають таку участь прийнятною для себе, 37 % — неприйнятною, 30 % не відповіли. Прийнятність помітно вища у великих містах (53 % в обласних центрах проти 25 % у селах). Фактичний протестний досвід істотно нижчий за декларовану прийнятність: особисто брали участь у протестах 4 % від усієї вибірки. У структурі мотивації тих, для кого протест прийнятний, домінує правозахисний мотив: 73 % готові долучитися, якщо вважатимуть дії влади протиправними або недемократичними, 58 % — якщо проблема видаватиметься вагомою, 45 % потребують упевненості в особистій безпеці; варіант «Якщо мені заплатять» не обрали жоден респондент чи респондентка.

Серед тих, для кого протести неприйнятні, домінує не аполітичність, а воєнний контекст: 59 % вважають, що протести можуть підірвати довіру до держави, а це неприпустимо в час війни; критика протесту як інструменту трапляється помітно рідше (19 % не вважають протест ефективним, 13 % не вірять у щирість протестувальників).

Натомість **волонтерство** є масовою практикою вчительства: не долучаються до нього лише 8 % опитаних. Домінантна форма — фінансова (77 % переказують кошти на збори), 31 % поширює збори, 21 % власноруч виготовляє речі чи провізію для Сил безпеки і оборони України. Серед педагогів/инь з адміністративними посадами поза волонтерством лишається 1 % проти 10 % серед решти.

Свобода й тиск у закладі освіти. Опитані загалом оцінюють рівень власної свободи в закладі високо: лише 3 % не відчувають свободи в жодному з вимірів. Найширше свобода реалізована в педагогічній автономії — виборі програм, методів і прийомів навчання (86 %); понад дві третини відчувають свободу в стосунках з учнівством (69 %) і колективом (69 %). Нижчі показники — у «вертикальних» і «зовнішніх» стосунках: із керівництвом свободу відчувають 54 %, а з батьками — 46 %, тобто саме стосунки з батьками є порівняно найнапруженішим виміром професійної свободи.

Про той чи той тиск з боку учасників / учасниць освітнього процесу повідомили 20 % опитаних, 80 % його не відчувають. Структура джерел тиску узгоджена з попереднім результатом: найчастіше це батьки учнів та учениць (11 %) й органи управління освітою (9 %), тоді як внутрішні джерела — колег (5 %), учнівство (3 %) й адміністрацію (3 %) — згадують рідко. Єдиний розріз зі статистично значущою відмінністю — стать: про тиск повідомили 37 % чоловіків проти 18 % жінок, однак через малу кількість чоловіків у вибірці (n = 35) цю відмінність слід інтерпретувати обережно.

Найбільш поляризованим виявилося питання про виключення дитини із закладу освіти як штрафну санкцію: відносна більшість (44 %) виступає проти будь-якої форми виключення чи відсторонення, адже це порушення права дитини на освіту. Натомість 30 % підтримують такі санкції як дисциплінарний захід; 13 % не захотіли відповідати.

Участь учнівства та батьків в ухваленні рішень. Учнівське самоврядування формально існує майже повсюдно — у 94 % закладів, де працюють опитані, — але його реальна роль зосереджена в позанавчальній сфері: організація виховних і просвітницьких заходів (83 %), благодійних заходів (77 %), волонтерська діяльність (69 %), покращення умов у шкільному просторі (66 %). До захисту честі, гідності й прав дітей самоврядування долучають у 45 % закладів, а до удосконалення освітнього процесу — змісту й вибору навчальних програм — лише у 27 %. Варто, однак, нагадати: ці дані відображають погляд педагогів/инь, а не те, як реальний вплив самоврядування оцінює учнівство.

Механізми впливу учнівства. Ту саму асиметрію простежуємо в механізмах впливу: домінують низькопорогові інструменти зворотного зв'язку — опитування й анкетування (67 % відповідей) та голосування (44 %), натомість формати, що передбачають діалог і суб'єктність, згадували рідко (збори та обговорення з адміністрацією — 13 %, пропозиції та ініціативи — 10 %), і лише в 4 % відповідей прямо зазначено, що думку учнівства враховують під час ухвалення рішень.

Предмети за вибором пропонують 73 % закладів, причому в 52 % (від усіх опитаних) їх обирають самі учні, учениці та батьки; у селах і селищах учнівський вибір поширеніший (59–62 %), ніж у містах (42–47 %), де вдвічі частіше предмети призначає адміністрація.

Участь батьків. Участь батьків має передусім інституційно-допоміжний характер: батьківські комітети й ради (78 %), благодійні заходи (61 %), покращення освітнього простору (48 %). Водночас більш ніж половина педагогів/инь фіксує також обговорення рішень разом з адміністрацією та вчителями/ками (58 %) й ініціювання пропозицій і звернень (55 %). Найчутливіша сфера — зміст навчання — залишається практично закритою: лише 10 % зазначили вплив батьків на вибір навчальних програм і підручників.

Організація освітнього процесу. Інклюзивна практика охоплює більшість опитаних: 62 % мають дітей з особливими освітніми потребами безпосередньо в класах, де викладають, ще 26 % зазначили, що такі діти є в закладі. Найпоширеніша модель організації навчання — перебування в класі разом з однокласниками/цями з виконанням індивідуальних завдань (69 %), про інклюзію з активною участю дітей з ООП в освітньому процесі повідомили 59 %, а про індивідуальну форму навчання — 20 %.

Матеріальне забезпечення залишається проблемою насамперед кількісною: 63 % опитаних не мають труднощів із використанням навчального обладнання, а серед решти головна проблема — його недостатня кількість (25 %). Нестача обладнання має виражений територіальний градієнт: про неї повідомляють 32 % сільських педагогів/инь проти 13 % педагогів/инь з обласних центрів.

ПРОФІЛЬ УЧАСНИКІВ / УЧАСНИЦЬ ОПИТУВАННЯ

РОЗДІЛ 1

РОЗДІЛ 1. ПРОФІЛЬ УЧАСНИКІВ / УЧАСНИЦЬ ОПИТУВАННЯ

1.1 Гендер, вік і педагогічний стаж

Абсолютну більшість опитаних становлять жінки — 92 % (395 осіб); чоловіків — 8 % (35 осіб). Середній вік респондентів/ок — 45,9 року, медіанний — 46 років (діапазон — від 18 до 75 років). Найбільшу групу становлять педагоги/ні 46–55 років (34 %), найменшу — молодь до 35 років (17 %).

Таблиця 1. Розподіл респондентів/ок за віком і педагогічним стажем

Категорія	Кількість (n)	% опитаних
Вік		
18–35 років	71	17 %
36–45 років	129	30 %
46–55 років	146	34 %
56 років і старші	84	20 %
Педагогічний стаж		
до 10 років	76	18 %
11–20 років	110	26 %
21–30 років	131	30 %
понад 30 років	113	26 %

Опитана сукупність — досвідчена: середній педагогічний стаж становить 22,5 року (медіана — 23 роки). Понад половина респондентів/ок (56 %) працює у сфері освіти більше ніж 20 років, і лише 18 % мають стаж до 10 років.

Оскільки вибірку дослідження сформовано методом доступної сукупності, вона не є імовірнісною, тож статистичних процедур зважування до параметрів генеральної сукупності до неї не застосовували. Натомість для окреслення меж узагальнення результатів проведено описове зіставлення структури опитаної сукупності з наявними даними про педагогічний корпус України.

Джерелом даних для зіставлення слугував Дашборд освітніх індикаторів Міністерства освіти і науки України, розроблений спільно з Державною науковою установою «Інститут освітньої аналітики». Індикатори дашборду подано в розрізі територіальних громад та областей. Використано показники за 2025–2026 навчальний рік — останні доступні на момент підготовки звіту.

https://go.vchysia.org.ua/WUcxM

Порівняння виконано за двома характеристиками, для яких дашборд подає прямо зіставні показники, — середнім віком і середнім педагогічним стажем учителів/ок, а також за двома допоміжними — середнім стажем окремо для жінок і чоловіків та часткою жінок серед директорів закладів.

Для віку й стажу зіставлення здійснено не із загальнонаціональним значенням, а з розрахунковим значенням для тих 15 областей, які представлені у вибірці, зваженим за фактичною кількістю респондентів/ок із кожної області. Такий підхід коректніший, оскільки виключає вплив областей, у яких опитування не проводили.

Таблиця 1.1. Результати порівняння

Показник	Опитана сукупність (n = 430)	Дані ІОА, 2025/2026	Різниця
Середній вік учителів/ок, років	45,9	48,5 (Україна) 48,9 (15 областей)	−3,0
Середній педагогічний стаж, років	22,5	22,6 (Україна) 22,9 (15 областей)	−0,4
Середній педагогічний стаж, жінки, років	23,1	23,6	−0,5
Середній педагогічний стаж, чоловіки, років	16,3	18,0	−1,7
Розрив у стажі між жінками й чоловіками, років	6,8	5,6	+1,2
Частка жінок серед директорів закладів	84 % (n = 19)	74,2 %	+9,8 в. п.*

* в. п. — відсоткові пункти.

Отже, за середнім педагогічним стажем опитана сукупність практично не відрізняється від педагогічного корпусу охоплених областей: 22,5 року проти 22,9 очікуваних. Різниця в пів року не є значущою.

За віком опитана сукупність систематично молодша — приблизно на три роки (45,9 проти 48,9). Зміщення односпрямоване: у 12 областях із 15 середній вік респондентів/ок нижчий за обласне значення. Це типовий ефект онлайн-анкетування із самозаповненням, за якого вища ймовірність участі властива педагогам/иням, яким доступніші цифрові засоби комунікації та які мають більшу готовність відгукнутися на запрошення.

1.2 Характеристики закладів освіти

Більшість опитаних (60 %) працює в закладах загальної середньої освіти повного циклу (початкова школа + гімназія + ліцей). Ще 15 % працюють у гімназіях (1–9 класи), 9 % — у ліцеях (5–11 класи), 6 % — у ліцеях профільної середньої освіти (10–12 класи).

Таблиця 2. Тип закладу освіти (q4)

Тип закладу	Кількість (n)	% опитаних
Початкова школа (1–4 класи)	17	4 %
Гімназія (1–9 класи)	63	15 %
Гімназія (базова середня освіта, 5–9 класи)	7	2 %
Ліцей (профільна середня освіта, 10–12 класи)	24	6 %
Ліцей (5–11 класи)	38	9 %
Ліцей (8–11 класи)	15	3 %
Заклад загальної середньої освіти повного циклу (початкова + гімназія + ліцей)	258	60 %
Спеціальна школа (для осіб з особливими освітніми потребами)	8	2 %

Опитані учасники / учасниці вказують, що переважно працюють у державних (60 %) та комунальних (35 %) закладах; у приватних закладах працюють 4 % опитаних.

Наведений розподіл не відповідає фактичній структурі форм власності в системі освіти: переважна більшість закладів загальної середньої освіти в Україні є комунальними, а закладів державного підпорядкування значно менше, ніж 60 %. Оскільки анкету респонденти/ки заповнювали самостійно, ці відповіді радше фіксують те, що частина педагогів/инь тлумачить «державний» як «не приватний». Більш певними ми можемо бути лише щодо кількості приватних закладів у вибірці — 4 % опитаних (19 осіб).

Таблиця 3. Форма власності закладу освіти (q5)

Форма власності	Кількість (n)	% опитаних
Державна	259	60 %
Комунальна	152	35 %
Приватна	19	4 %

Опитування охопило 15 областей України. Найбільше представлені Миколаївська (13 %), Донецька (12 %) та Чернігівська (8 %) області; помітно представлені також Рівненська й Сумська (по 7 %), Запорізька й Полтавська (по 6 %). Отже, у вибірці вагому частку становлять педагоги/ні з прифронтових і прикордонних регіонів, що важливо враховувати під час інтерпретації результатів, зокрема щодо форми навчання.

Таблиця 4. Область розташування закладу освіти (q6)

Область	Кількість (n)	% опитаних
Вінницька	16	4 %
Донецька	52	12 %
Житомирська	23	5 %
Запорізька	27	6 %
Кіровоградська	23	5 %
Львівська	25	6 %
Миколаївська	55	13 %
Одеська	17	4 %
Полтавська	27	6 %
Рівненська	31	7 %
Сумська	31	7 %
Харківська	22	5 %
Херсонська	23	5 %
Хмельницька	23	5 %
Чернігівська	35	8 %

За типом населеного пункту вибірка розподілена доволі рівномірно: третина опитаних (33 %) працює в сільських школах, 31 % — у містах (крім обласних центрів), 18 % — у селищах і 18 % — в обласних центрах.

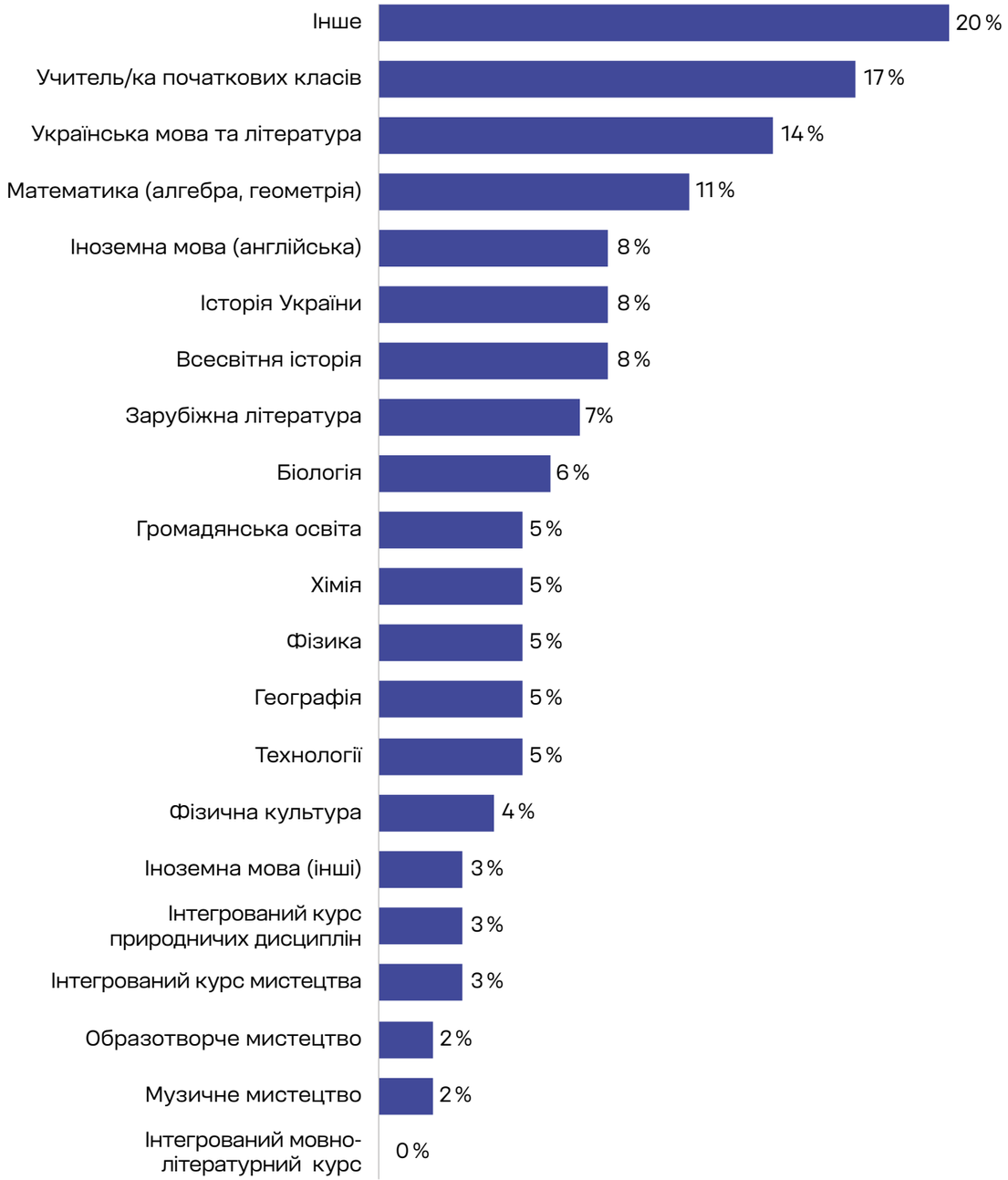
Таблиця 5. Тип населеного пункту (q7)

Тип населеного пункту	Кількість (n)	% опитаних
Обласний центр	77	18 %
Інше місто	135	31 %
Селище	78	18 %
Село	140	33 %

1.3 Викладання: предмети та класи

Респонденти/ки могли зазначити до трьох предметів, які викладають. Найбільші групи — вчителі/ки початкових класів (17 %), української мови та літератури (14 %) і математики (11 %). Це саме ті категорії, які є найчисленнішими в педагогічному корпусі України загалом (за даними Інституту освітньої аналітики, учителі/ки 1–4 класів — найбільша категорія загалом, українська мова та література — найбільша серед предметників, математика — у першій трійці). Отже, у цьому вимірі вибірка пропорційно відтворює структуру системи освіти. Кожен п'ятий / кожна п'ята (20 %) обрали варіант «Інше» — до цієї категорії увійшли, зокрема, інформатика та інші дисципліни, не представлені в переліку.

Рис. 1. Предмети викладання (q8), % опитаних, можна було обрати до трьох варіантів, n = 430

Більшість опитаних викладає в базовій школі: у 7–9 класах працюють 53–57 % респондентів/ок, у 5–6 класах — 43–45 %, у старшій школі (10–11 класи) — 42 %. У початкових класах викладають від 17 % (1 клас) до 22 % (4 клас) опитаних.

Таблиця 6. Класи викладання (q9), множинний вибір

Клас	Кількість (n)	% опитаних
1 клас	72	17 %
2 клас	89	21 %
3 клас	87	20 %
4 клас	93	22 %
5 клас	185	43 %
6 клас	194	45 %
7 клас	228	53 %
8 клас	234	54 %
9 клас	244	57 %
10 клас	179	42 %

1.4 Класне керівництво та адміністративні посади

Понад половина опитаних (54 %) була класними керівниками / керівницями у 2025–2026 навчальному році. Розподіл за класами порівняно рівномірний, із дещо більшою часткою керівників / керівниць 6–9 класів.

Таблиця 7. Класне керівництво у 2025–2026 н. р. (q10)

Відповідь	Кількість (n)	% опитаних
Так (класний керівник / керівниця)	233	54 %
Ні	197	46 %

80 % респондентів/ок не обіймають адміністративних посад. Серед решти — заступники/ці директора з навчально-виховної роботи (7 %), із виховної роботи (5 %), директори закладів (4 %) та заступники/ці з навчальної роботи (3 %). Отже, кожен п'ятий учасник чи учасниця опитування представляє управлінську ланку закладу — це суттєва частка респондентів/ок.

Таблиця 8. Адміністративна посада (q11)

Посада	Кількість (n)	% опитаних
Ні, не обіймаю	344	80 %
Директор/ка закладу	19	4 %
Заступник/ця директора з навчальної роботи	14	3 %
Заступник/ця директора з виховної роботи	21	5 %
Заступник/ця директора з навчально-виховної роботи	32	7% %

1.5 Форма навчання й участь у пілотуванні реформ

Про переважно очне навчання повідомили 49 % опитаних; 27 % працюють у змішаному форматі, а 24 % — переважно онлайн. Форма навчання істотно відрізняється з огляду на тип населеного пункту: переважно онлайн навчаються насамперед школи в селах (34 %) і селищах (33 %), тоді як в обласних центрах — лише 8 % (там натомість поширений змішаний формат — 48 %).

Таблиця 9. Форма навчання (q12), загалом і за типом населеного пункту

Форма навчання	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Переважно очно	44 %	60 %	27 %	52 %
Переважно онлайн	8 %	17 %	33 %	34 %
Змішана форма	48 %	23 %	40 %	14 %

42 % опитаних працюють у закладах, які беруть участь у пілотуванні реформ: 34 % — у пілоті базової школи НУШ, 3 % — у пілоті реформи старшої школи, 7 % — в обох. 56 % закладів у пілотуваннях участі не беруть.

Таблиця 10. Участь закладу в пілотуванні реформ (q13)

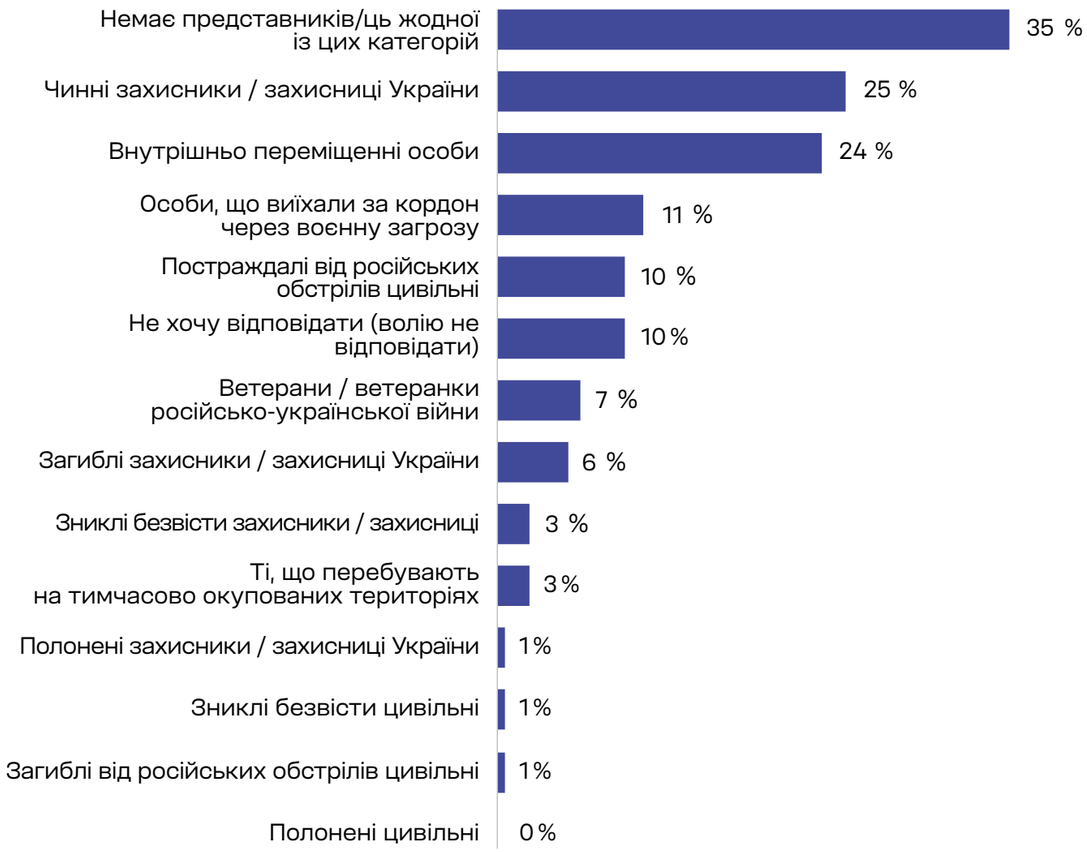
Відповідь	Кількість (n)	% опитаних
Так, у пілоті базової НУШ (до 9 класу)	148	34 %
Так, у пілоті реформи старшої школи (10–12 класи)	12	3 %
І в пілоті базової НУШ, і в пілоті реформи старшої школи	30	7 %
Ні	240	56 %

1.6 Досвід, пов'язаний із війною

Війна безпосередньо позначилася на житті більшості опитаних. Чверть (25 %) має в родині чинних захисників / захисниць України, 24 % — внутрішньо переміщених осіб, 11 % — осіб, які виїхали за кордон через воєнну загрозу, 10 % — цивільних, постраждалих від російських обстрілів. У 6 % опитаних у родині є загиблі захисники / захисниці.

Близько третини (35 %) зазначили, що не мають серед рідних представників/ць жодної з перелічених категорій.

Рис. 2. Категорії, представлені в родині респондентів/ок (q14), % опитаних, множинний вибір, n = 430

Щодо особистого досвіду: 70 % з опитаних не належать до жодної з перелічених нижче категорій, водночас кожен п'ятий / кожна п'ята (20 %) є внутрішньо переміщеною особою, а 6 % особисто постраждали від російських обстрілів (поранення, пошкодження майна тощо).

Таблиця 11. Особиста належність до категорій (q15), множинний вибір

Категорія	Кількість (n)	% опитаних
Ветеран / ветеранка російсько-української війни	1	0 %
Внутрішньо переміщена особа	86	20 %
Особа, що виїхала за кордон через воєнну загрозу	6	1 %
Постраждалий/а від російських обстрілів (поранення, пошкодження майна тощо)	27	6 %
Військовозобов'язаний із відстрочкою	13	3 %
Ні, не належу до жодної з цих категорій	299	70 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	19	4 %

РОЗУМІННЯ СВОБОДИ

РОЗДІЛ 2

РОЗДІЛ 2. РОЗУМІННЯ СВОБОДИ

2.1 Свобода «своїми словами» (відкрите запитання)

Респондентам/кам було запропоновано пояснити поняття свободи «своїми словами». Змістовні відповіді надали 357 осіб; 73 респонденти/ки обрали варіант «Не хочу відповідати (волію не відповідати)». Відповіді було закодовано за тематичними категоріями; одна відповідь могла стосуватися кількох тем.

У розумінні свободи домінує тема вибору: майже в половині відповідей (49 %) свободу визначено як можливість обирати. Другою за поширеністю відповіддю є свобода слова та вільне висловлення думки (29 %). Окремого значення набуває те, що майже в кожній п'ятій відповіді (19 %) свободу пов'язано з відповідальністю, повагою до інших і межами закону: у розумінні значної частини опитаних свобода не тотожна відсутності обмежень. Ще 17 % описують свободу як дію за власною волею, без примусу, а 12 % — через самореалізацію та життя за власними цінностями.

Рис. 3. Тематичні категорії відповідей на запитання «Як би ви пояснили поняття свободи своїми словами?» (A1), % відповідей, n = 357

Приклади відповідей за провідними темами:

- «Для мене свобода — це насамперед можливість вибору та сміливість бути собою».
- «Свобода — це фундаментальна можливість людини діяти відповідно до власної волі, робити усвідомлений вибір і самостійно визначати свої життєві цілі».
- «Свобода — це право говорити, думати та діяти за власним бажанням, дотримуючись законів, не порушуючи прав інших людей».

2.2 Ключові складники свободи

У закритому запитанні респонденти/ки обирали **п'ять ключових**, на їхню думку, **складників свободи**. Найчастіше обирали повагу до честі й гідності будь-якої людини (83 %) та право на безпеку (80 %) — у контексті широкомасштабної війни безпековий вимір свободи набуває для опитаних першорядного значення. Дві третини (65 %) включили до складників свободи відповідальність за свої дії та слова, половина — право на національне та релігійне самовизначення (53 %) і повагу до законів держави (50 %).

Рис. 4. Ключові складники свободи (a2new), % опитаних, до п'яти варіантів, n = 430

2.3 Свобода в системі елементів національної ідентичності

Респонденти/ки також обирали до **п'яти ключових елементів української національної ідентичності**. Найчастіше обирали три елементи: українську мову (91 %), свободу як найвищу цінність (84 %) та історичну пам'ять (81 %). Дві третини опитаних (67 %) відносять до ключових елементів демократію як основу світогляду. Найрідше серед ключових елементів називали локальну (регіональну) культуру — 17 %.

Рис. 5. Ключові елементи української національної ідентичності (a5), % опитаних, до п'яти варіантів, n = 430

ОБГОВОРЕННЯ СВОБОДИ З УЧНІВСТВОМ

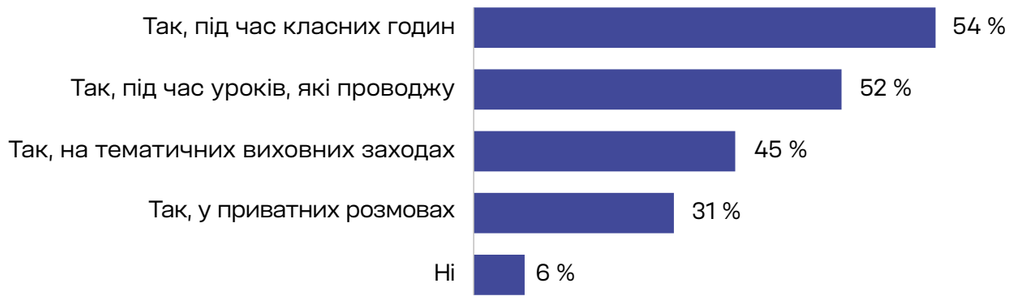
РОЗДІЛ 3

РОЗДІЛ 3. ОБГОВОРЕННЯ СВОБОДИ З УЧНІВСТВОМ

3.1 Формати обговорення

Абсолютна більшість опитаних (94 %) у тій чи тій формі обговорює з учнівством питання свободи; лише 6 % зазначили, що не роблять цього взагалі. Найпоширеніші формати — класні години (54 %) і власні уроки (52 %). 45 % обговорюють проблематику свободи на тематичних виховних заходах, а 31 % — у приватних розмовах з учнівством. Останнє може свідчити, що для третини педагогів/инь тема свободи виходить за межі формальних заходів.

Рис. 6. Формати обговорення питань свободи з учнівством (a2), % опитаних, множинний вибір, n = 430

3.2 Теми обговорень (відкрите запитання)

Тих, хто обговорює тему свободи, просили описати, які саме теми були висвітлені. Змістовні відповіді надали 287 осіб; 143 респонденти/ки не захотіли відповідати.

Найчастіше обговорення стосуються прав і свобод людини та дитини (37 % відповідей). У кожній четвертій відповіді (26 %) згадано обов'язки та відповідальність — тобто «шкільний» дискурс свободи послідовно врівноважений цією темою. По 20 % відповідей стосуються національної ідентичності, мови й держави та свободи вибору, 16 % — свободи слова. 9 % відповідей пов'язують обговорення з Днем гідності та свободи й тематичними заходами, 6 % — із безпекою, цінністю життя та протидією булінгу.

Рис. 7. Тематичні категорії відповідей про зміст обговорень свободи (a3), % відповідей, n = 287

Приклади змістовних відповідей:

- «Чому правила та закони — це не обмеження свободи, а спосіб її захистити. Культура скасування та свобода слова в інтернеті. Цензура проти свободи слова».
- «Особисті кордони: як захистити себе і не порушувати простору іншого».
- «Свобода та безпека в цифровому просторі: як захистити свою приватність».

Водночас частина відповідей містила суто **формальну постановку тем**:

- «Українські народні пісні».
- «День Гідності та Свободи».
- «Дуже багато тем».
- «Різні, на рівні малих дітей».
- «Свято вишиванки. Єдність українського народу».
- «Вправа "Можна — не можна", виховна година "День гідності і свободи"».
- «Голодомор, соборність, день ЗСУ».
- «Обговорення проблематики свободи, вшанування пам'яті Небесної Сотні, цінність свята вишиванки».
- «Таємниці українських символів: від тризуба до рушника».
- «Незламні: від козацької слави до героїв сьогодення».
- «Діти України за мирне і щасливе майбутнє».

3.3 Частота обговорень

У половині закладів (49 %) обговорення проблематики свободи відбуваються регулярно: 24 % — не рідше ніж щотижня, 25 % — не рідше ніж раз на місяць. Ще 23 % пов'язують такі обговорення лише із заходами до визначених дат, а 11 % — із рідшою періодичністю (від разу на чверть до разу на рік). Про повну відсутність таких обговорень повідомили лише 2 %, водночас 16 % не володіють цією інформацією.

Рис. 8. Частота обговорень проблематики свободи в закладі освіти (a4), % опитаних, n = 430

Частота обговорень пов'язана з педагогічним стажем: про щотижневі обговорення найчастіше повідомляють педагоги/ні зі стажем 21–30 років (34 % проти 18–20 % в інших групах), натомість варіант «Не володію цією інформацією» частіше обирали педагоги/ні з меншим стажем (18–20 % у групах до 20 років проти 12 % серед найдосвідченіших).

Таблиця 12. Частота обговорень проблематики свободи за педагогічним стажем (a4)

Частота обговорень	До 10 років (n = 76)	11–20 років (n = 110)	21–30 років (n = 131)	Понад 30 років (n = 113)
Не рідше ніж щотижня	18 %	19 %	34 %	20 %
Тільки під час заходів, що прив'язані до певних визначених дат	18 %	25 %	20 %	26 %
Не рідше ніж раз на місяць	28 %	25 %	26 %	22 %
Не рідше ніж раз на чверть	12 %	4 %	2 %	11 %
Не рідше ніж раз на семестр	1 %	3 %	2 %	7 %
Не рідше ніж раз на рік	1 %	3 %	0 %	0 %
Таких обговорень не відбувається	3 %	2 %	0 %	3 %
Не володію цією інформацією	18 %	20 %	15 %	12 %

Обізнаність очікувано пов'язана з посадою: серед тих, хто обіймає адміністративні посади, про щотижневі обговорення повідомляють 33 % (проти 22 % серед решти), а варіант «Не володію цією інформацією» обрали лише 5 % (проти 19 %).

Таблиця 13. Частота обговорень проблематики свободи за наявністю адміністративної посади (a4)

Частота обговорень	Не обіймає адмінпосади (n = 344)	Обіймає адмінпосаду (n = 86)
Не рідше ніж щотижня	22 %	33 %
Тільки під час заходів, що прив'язані до певних визначених дат	23 %	22 %
Не рідше ніж раз на місяць	25 %	26 %
Не рідше ніж раз на чверть	6 %	9 %
Не рідше ніж раз на семестр	3 %	5 %
Не рідше ніж раз на рік	1 %	1 %
Таких обговорень не відбувається	2 %	0 %
Не володію цією інформацією	19 %	5 %

ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ ТА УЧАСТЬ

РОЗДІЛ 4

РОЗДІЛ 4. ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ ТА УЧАСТЬ

4.1 Ставлення до конституційного обов'язку збройного захисту України

Респондентів/ок запитували, чи мають усі громадяни, для яких визначений відповідний конституційний обов'язок, збройно захищати Україну (якщо не мають законних підстав для звільнення). 40 % відповіли «Так, безумовно», 28 % вважають, що захист України має бути добровільним, а третина (33 %) не захотіла відповідати. Значна частка відмов від відповіді є самостійним результатом і свідчить про високу чутливість запитання для педагогічної спільноти.

Рис. 9. Ставлення до обов'язковості збройного захисту України (а6), % опитаних, n = 430

Позиція щодо цього запитання є найбільш диференційованою в дослідженні за стажем (а отже, і віком): серед педагогів/инь зі стажем до 10 років безумовну обов'язковість підтримують лише 24 %, серед тих, хто працює 11–20 років, — 29 %, 21–30 років — 44 %, а понад 30 років — 56 %.

Таблиця 14. Ставлення до обов'язковості збройного захисту України за педагогічним стажем (а6)

Варіант відповіді	До 10 років (n = 76)	11–20 років (n = 110)	21–30 років (n = 131)	Понад 30 років (n = 113)
Так, безумовно	24 %	29 %	44 %	56 %
Ні, я вважаю, що захист України має бути добровільним	34 %	23 %	31 %	25 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	42 %	48 %	26 %	19 %

Розріз за віковими групами підтверджує цю закономірність із більшою амплітудою відмінностей: серед педагогів/инь 56 років і старших безумовну обов'язковість підтримують 65 %, тоді як серед наймолодших (18–35 років) — лише 23 %; натомість майже половина молодших (49 %) ухиляється від відповіді.

Таблиця 15. Ставлення до обов'язковості збройного захисту України за віковими групами (a6)

Варіант відповіді	18–35 років	36–45 років	46–55 років	56+ років
Так, безумовно	23 %	39 %	34 %	65 %
Ні, я вважаю, що захист України має бути добровільним	28 %	22 %	35 %	23 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	49 %	39 %	32 %	12 %

4.2 Прийнятність мирних протестів під час воєнного стану

Думки щодо прийнятності участі в мирних громадянських протестах (мітингах, пікетах, демонстраціях тощо) під час воєнного стану розділилися на три майже рівні частини: 33 % вважають таку участь прийнятною для себе, 37 % — неприйнятною, а 30 % не захотіли відповідати.

Таблиця 16. Прийнятність участі в мирних протестах під час воєнного стану (a7)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так	141	33 %
Ні	160	37 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	129	30 %

Прийнятність протестів помітно вища у великих містах: в обласних центрах протести прийнятні для 53 % опитаних, натомість в інших містах — для 31 %, у селищах — для 29 %, у селах — для 25 %. Сільські та селищні педагоги/ні найчастіше відповідають «Ні» (43–44 %).

Таблиця 17. Прийнятність протестів за типом населеного пункту (a7)

Варіант відповіді	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Так	53 %	31 %	29 %	25 %
Ні	31 %	31 %	44 %	43 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	16 %	38 %	27 %	32 %

За стажем фіксуємо залежність, зворотну до очікуваної: найвища прийнятність протестів — серед найдосвідченіших педагогів/инь (40 % у групі понад 30 років стажу і 37 % у групі 21–30 років проти 23–30 % серед менш досвідчених педагогів/инь).

Таблиця 18. Прийнятність протестів за педагогічним стажем (a7)

Варіант відповіді	До 10 років (n = 76)	11–20 років (n = 110)	21–30 років (n = 131)	Понад 30 років (n = 113)
Так	30 %	23 %	37 %	40 %
Ні	36 %	33 %	39 %	41 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	34 %	45 %	24 %	19 %

Аналогічний розподіл зафіксовано за віком: найстарша група (56+) демонструє водночас найвищу прийнятність протестів (39 %) і найвищу частку відповідей «Ні» (45 %) — тобто **найчіткіше визначену позицію**. Натомість серед молодших груп 30–38 % ухиляються від відповіді.

Таблиця 19. Прийнятність протестів за віковими групами (a7)

Варіант відповіді	18–35 років (n = 71)	36–45 років (n = 129)	46–55 років (n = 146)	56+ років (n = 84)
Так	31 %	29 %	33 %	39 %
Ні	35 %	33 %	38 %	45 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	34 %	38 %	29 %	15 %

Фактичний протестний досвід суттєво нижчий за декларовану прийнятність: серед тих, кому протести прийнятні (n = 141), особисто брали в них участь під час воєнного стану лише 13 % (18 осіб), 82 % участі не брали. У масштабах усієї вибірки це 4 % опитаних.

Таблиця 20. Особиста участь у протестах під час воєнного стану (a7_2), база — ті, кому протести прийнятні, n = 141

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так	116	82 %
Ні	18	13 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	7	5 %

4.3 Умови готовності долучитися до протестів

Тим, для кого протести прийнятні (n = 141), ставили запитання про умови готовності долучитись. У структурі мотивації домінує **правозахисний мотив**: 73 % готові протестувати, якщо вважатимуть дії органів влади протиправними або недемократичними; 58 % — якщо проблема видаватиметься їм вагомою. Для 45 % важлива впевненість в особистій безпеці та безпеці близьких, для 35 % — у результативності протесту. Прагматичні або конформні умови обирають значно рідше: підтримка друзів — 16 %, наявність вільного часу — 14 %. Жоден респондент чи респондентка не обрали варіанта «Якщо мені заплатять за участь».

Рис. 10. Умови готовності долучитися до мирних протестів (p3), % тих, кому протести прийнятні, множинний вибір, n = 141

4.4 Причини неготовності до протестів

Тих, для кого протести неприйнятні (n = 160), запитували про причини. Більше ніж половина (59 %) вважає, що протести можуть підірвати довіру до держави, а це неприпустимо у воєнний час. Критика протесту як інструменту трапляється помітно рідше: 19 % не вважають цю форму громадянської активності ефективною, 13 % не вірять у щирість протестувальників, і лише 4 % не цікавляться темами протестів. 23 % не захотіли пояснювати причини.

Отже, відмова від протесту для більшості неготових — це, принаймні за їхніми словами, не аполітичність і не недовіра до інституту протесту, а позиція, пов'язана з воєнним контекстом.

Рис. 11. Причини неготовності до участі в протестах (p4), % тих, кому протести неприйнятні, множинний вибір, n = 160

4.5 Волонтерська діяльність

Волонтерство є масовою громадянською практикою вчительства: не долучаються до нього лише 8 % опитаних. Домінантна форма — фінансова: 77 % переказують кошти на збори. Майже третина (31 %) поширює збори, кожен п'ятий / кожна п'ята (21 %) власноруч виготовляє потрібні речі чи провізію для Сил безпеки і оборони, 19 % закуповують товари за власні кошти. Активніші організаційні ролі виконує менша частина: 13 % долучаються до зборів (відкривають допоміжні банки тощо), 16 % організовують культурні заходи на підтримку зборів, 6 % самі організовують збори й звітують про них.

Рис. 12. Участь у волонтерській діяльності (a8), % опитаних, множинний вибір, n = 430

Залученість до волонтерства пов'язана з посадою: серед тих, хто обіймає адміністративні посади, не бере участі у волонтерській діяльності лише 1 % проти 10 % серед учителів/ок без адміністративних посад.

Таблиця 21. Частка тих, хто не бере участі у волонтерській діяльності, за наявністю адміністративної посади (a8)

Показник	Не обіймає адмінпосади (n = 344)	Обіймає адмінпосаду (n = 86)
Не беру участі у волонтерській діяльності	10 %	1 %

СВОБОДА Й ТИСК У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

РОЗДІЛ 5

РОЗДІЛ 5. СВОБОДА Й ТИСК У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

5.1 Відчуття свободи в закладі освіти

Опитані загалом оцінюють рівень власної свободи в закладі високо: лише 3 % не відчувають свободи в жодному з вимірів. Найширше свобода реалізована в педагогічній автономії — виборі програм, методів і прийомів навчання (86 %). Понад дві третини відчувають свободу в стосунках з учнівством (69 %) і колективом (69 %). Дещо нижчі показники — у «вертикальних» і «зовнішніх» стосунках: із керівництвом свободу відчувають 54 %, а з батьками — 46 %. Отже, стосунки з батьками є виміром професійної свободи з найнижчими показниками.

Рис. 13. Відчуття свободи в закладі освіти (a10), % опитаних, множинний вибір, n = 430

5.2 Відчуття тиску з боку учасників та учасниць освітнього процесу

80 % опитаних не відчувають тиску з боку інших учасників / учасниць освітнього процесу. Про той чи той тиск повідомили 20 % респондентів/ок. Структура джерел тиску узгоджена з попереднім запитанням: найчастіше тиск відчувають з боку батьків учнів й учениць (11 %) та органів управління освітою (9 %). Внутрішні джерела — колег (5 %), учнівство (3 %) й адміністрацію (3 %) — опитувані згадували рідко.

Рис. 14. Відчуття тиску з боку учасників та учасниць освітнього процесу (a10new), % опитаних, множинний вибір, n = 430

Єдиний соціально-демографічний розріз, за яким відчуття тиску має статистично значущі відмінності, — стать: про тиск повідомили 37 % чоловіків проти 18 % жінок. Утім, через малу кількість чоловіків у вибірці (n = 35) цю відмінність слід інтерпретувати обережно.

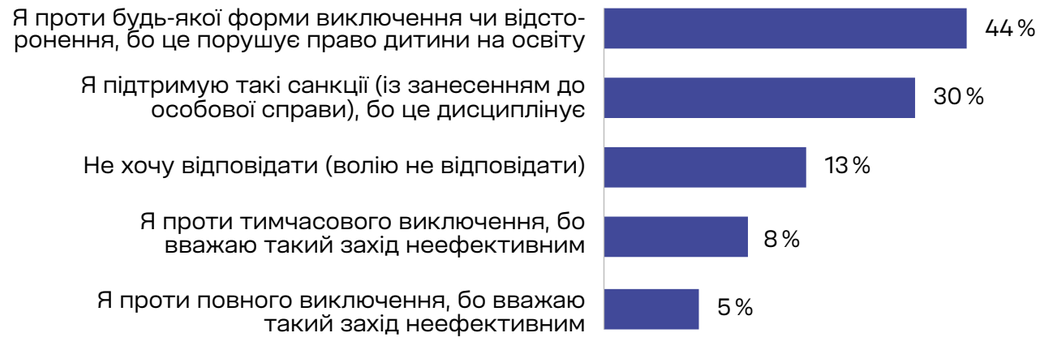
Таблиця 22. Частка тих, хто відчуває тиск, за статтю (a10new)

Показник	Жінка (n = 395)	Чоловік (n = 35)
Відчувають тиск (принаймні з одного джерела)	18 %	37 %

5.3 Ставлення до виключення учня / учениці як штрафної санкції

Питання про виключення дитини / підлітка із закладу загальної середньої освіти як штрафної санкції (наприклад, за грубі порушення) виявилося поляризованим. Відносна більшість (44 %) виступає проти будь-якої форми виключення чи відсторонення, вважаючи це порушенням права дитини на освіту. Водночас 30 % підтримують такі санкції (із занесенням до особової справи) як дисциплінарний захід. Ще 8 % проти саме тимчасового виключення, а 5 % — проти остаточного через неефективність таких заходів. 13 % не захотіли відповідати.

Рис. 15. Ставлення до виключення учня / учениці із закладу освіти як санкції (a9), % опитаних, n = 430

УЧАСТЬ УЧНІВСТВА ТА БАТЬКІВ В УХВАЛЕННІ РІШЕНЬ

РОЗДІЛ 6

РОЗДІЛ 6. УЧАСТЬ УЧНІВСТВА ТА БАТЬКІВ В УХВАЛЕННІ РІШЕНЬ

6.1 Учнівське самоврядування та сфери його залучення

Учнівське самоврядування існує в 94 % закладів, де працюють опитані. Найнижчий показник зафіксовано в обласних центрах (79 % проти 95–98 % в інших типах населених пунктів).

Таблиця 23. Наявність учнівського самоврядування за типом населеного пункту (a12)

Відповідь	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Так	79 %	98 %	95 %	97 %
Ні	21 %	2 %	5 %	3 %

Водночас реальна роль самоврядування зосереджена переважно в позанавчальній сфері. Там, де воно існує (n = 403), його найчастіше залучають до організації виховних і просвітницьких заходів (83 %), благодійних заходів (77 %), волонтерської діяльності (69 %) та покращення умов у шкільному просторі (66 %). До захисту честі, гідності й прав дітей самоврядування долучають у 45 % закладів, а до вдосконалення освітнього процесу — вибору навчальних програм та їх змісту — лише у 27 %. Про суто формальне існування самоврядування повідомили 3 %.

Ці дані мають важливе обмеження: вони відображають погляд педагогів/инь на те, до яких сфер залучене самоврядування, а не те, як реальний вплив оцінює саме учнівство. Те, чи відчувають учні та учениці, що їхні голоси справді впливають на рішення в закладі, можна коректно встановити лише в опитуванні їх самих — це перспективний напрям для подальших досліджень.

Рис. 16. Сфери залучення учнівського самоврядування (a13), % закладів, де воно існує, множинний вибір, n = 403

6.2 Механізми впливу учнівства (відкрите запитання)

Респондентів/ок просили описати, яким чином учні та учениці можуть впливати на вирішення питань у закладі освіти. Змістовні відповіді надали 309 осіб; 121 особа не захотіла відповідати.

Домінують два низькопорогові інструменти зворотного зв'язку: опитування / анкетування (67 % відповідей) і голосування (44 %). Механізми, що передбачають реальний діалог і суб'єктність учнівства, згадують значно рідше: збори та обговорення з адміністрацією — 13 %, пропозиції, звернення й ініціативи — 10 %, участь в організації заходів — 8 %, органи учнівського самоврядування — 5 %. Лише в 4 % відповідей прямо зазначено, що думку учнівства враховують під час ухвалення рішень.

Рис. 17. Тематичні категорії відповідей про механізми впливу учнівства (a14), % відповідей, n = 309

Приклади відповідей:

- «Анкетування, загальні збори представників учнівського самоврядування з адміністрацією ліцею та Шкільною радою».
- «...шкільний парламент, рада ліцею, опитування, скриньки пропозицій та загальношкільні референдуми. Це дає можливість відстоювати свої права, обирати спецкурси, впливати на меню в їдальні, правила...»
- «Голова шкільного самоврядування та шкільний омбудсмен беруть участь у роботі ради профілактики правопорушень».
- «Збір пропозицій на інтерактивних дошках ідей (як-от Padlet), а також шляхом відкритого голосування під час засідань учнівської ради».
- «Шкільна спільнота може голосувати за проєкти (наприклад, дизайн зони відпочинку)».

6.3 Предмети за вибором

Майже три чверті закладів (73 %) пропонують предмети за вибором. У більшості випадків вибір здійснюють ті, для кого ці предмети призначені: у 52 % закладів (від усіх опитаних) предмети обирають учні, учениці та батьки. Ще в 13 % вибір призначає адміністрація на власний розсуд, у 9 % предмети для класу обирають учителі/ки. 27 % закладів предметів за вибором не пропонують.

Таблиця 25. Предмети за вибором у закладі освіти (a11)

Відповідь	Кількість (n)	% опитаних
Так, їх обирають учні й учениці та батьки	223	52 %
Так, їх обирають для класу вчителі	38	9 %
Так, призначає адміністрація на власний розсуд	55	13 %
Ні	114	27 %

У селищах і селах учнівський вибір поширеніший (59–62 %), ніж у містах (42–47 %); натомість адміністративне призначення предметів удвічі частіше трапляється в містах (18–19 % проти 7–8 %).

Таблиця 26. Предмети за вибором за типом населеного пункту (a11)

Відповідь	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Так, їх обирають учні й учениці та батьки	47 %	42 %	62 %	59 %
Так, їх обирають для класу вчителі	8 %	10 %	12 %	7 %
Так, призначає адміністрація на власний розсуд	19 %	18 %	8 %	7 %
Ні	26 %	30 %	19 %	27 %

6.4 Участь батьків в ухваленні рішень

Участь батьків має передусім інституційно-допоміжний характер: 78 % опитаних засвідчили роботу батьківських комітетів / рад, 61 % — проведення благодійних заходів або долучення до них, 48 % — участь батьків у покращенні освітнього простору (фінансово або власною працею). Водночас більш ніж половина педагогів/инь фіксує і змістовну участь: обговорення рішень разом з адміністрацією та вчителями (58 %) й ініціювання пропозицій чи звернень (55 %).

Найнижчі показники стосуються царини змісту навчання: лише 10 % опитаних зазначили вплив батьків на вибір навчальних програм і підручників. Про повну незалученість батьків до ухвалення будь-яких рішень повідомили 4 % респондентів/ок.

Рис. 18. Форми участі батьків в ухваленні рішень (a15), % опитаних, множинний вибір, n = 430

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

РОЗДІЛ 7

РОЗДІЛ 7. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

7.1 Діти з особливими освітніми потребами

62 % опитаних мають дітей з особливими освітніми потребами (ООП) безпосередньо в класах, де викладають; ще 26 % зазначили, що такі діти є в закладі, але не в їхніх класах. Лише 11 % працюють у закладах, де таких дітей немає.

Таблиця 28. Наявність дітей з ООП (a17)

Відповідь	Кількість (n)	% опитаних
Так	268	62 %
У моїх класах немає, але загалом у закладі освіти є	113	26 %
Таких дітей у закладі освіти немає	49	11 %

Розподіл суттєво варіюється за типом населеного пункту: в обласних центрах про дітей з ООП у власних класах повідомили 42 % (проти 65–69 % в інших типах поселень), а про їх відсутність у закладі — 23 % (проти 4–14 %). Імовірно, це пов'язано зі структурою освітньої мережі великих міст, де частина дітей з ООП навчається в спеціалізованих закладах.

Таблиця 29. Наявність дітей з ООП за типом населеного пункту (a17)

Відповідь	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Так	42 %	65 %	67 %	69 %
У моїх класах немає, але загалом у закладі освіти є	35 %	30 %	27 %	17 %
Таких дітей у закладі освіти немає	23 %	4 %	6 %	14 %

Серед тих, у чиїх закладах є діти з ООП (n = 381), найпоширеніша модель — перебування в класі разом з однокласниками/цями з виконанням індивідуальних завдань (69 %). 59 % засвідчили спільне навчання дітей з ООП з однокласниками/цями з активною участю в освітньому процесі. Індивідуальну форму навчання назвали 20 %, навчання в окремій групі — менше ніж 1 %.

Таблиця 31. Форми організації навчання дітей з ООП (a18), множинний вибір, n = 381

Відповідь	Кількість (n)	% опитаних
Індивідуальна форма навчання	76	20 %
Навчання в окремій групі	2	1 %
Навчаються разом з однокласниками/цями та беруть активну участь в освітньому процесі	226	59 %
Перебувають у класі разом з однокласниками/цями, але виконують індивідуальні завдання	261	69 %
Інше (вкажіть)	7	2 %

7.2 Труднощі з навчальним обладнанням

63 % опитаних не мають труднощів із використанням навчального обладнання. Серед решти домінує кількісний дефіцит: чверть (25 %) зазначає, що обладнання недостатньо. Інші труднощі трапляються значно рідше: необхідність узгодження використання з колегами (5 %), несправність обладнання (5 %), невідповідність потребам освітнього процесу (5 %), використання лише власного обладнання (4 %).

Рис. 19. Труднощі з використанням навчального обладнання (a19), % опитаних, множинний вибір, n = 430

Нестача обладнання має виражений територіальний градієнт: про неї повідомляють 32 % сільських педагогів/инь і 23–24 % педагогів/инь селищ та інших міст проти лише 13 % в обласних центрах.

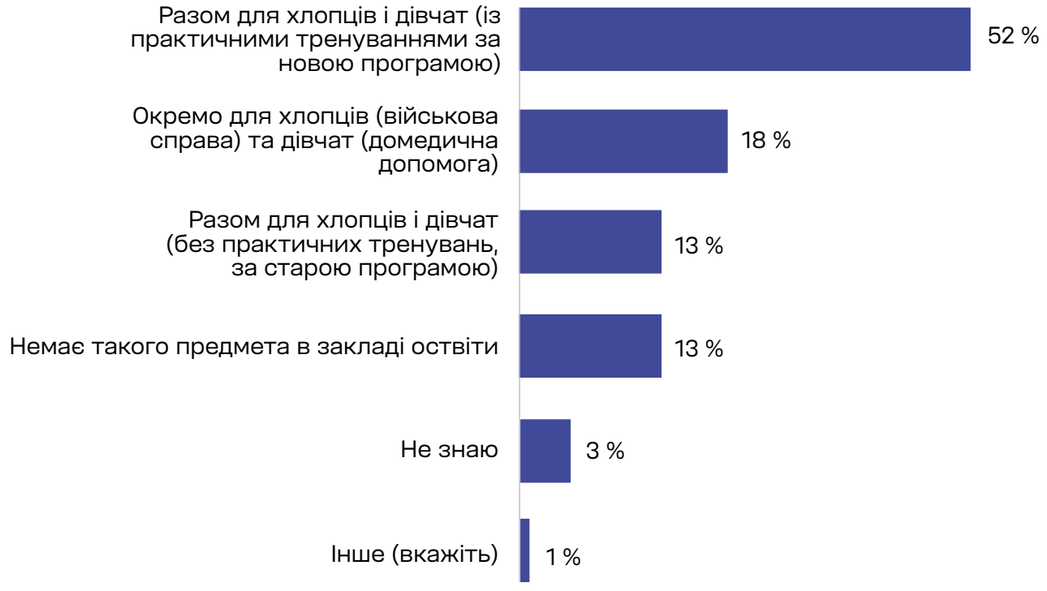
Таблиця 32. Частка тих, хто говорить про нестачу обладнання, за типом населеного пункту (a19)

Відповідь	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Обладнання недостатньо	13 %	24 %	23 %	32 %

7.3 Викладання предмета «Захист України»

У половині закладів (52 %) предмет «Захист України» викладають спільно для хлопців і дівчат із практичними тренуваннями за новою програмою. Ще 13 % працюють за старою програмою без практичних тренувань, а 18 % зберігають поділ: окремо для хлопців (військова справа) та дівчат (домедична допомога). У 13 % закладів такого предмета немає — переважно це заклади без старшої школи.

Рис. 20. Форма викладання предмета «Захист України» (a20), % опитаних, n = 430

Найчастіше про брак такого предмета говорили опитані з міст (23 % в обласних центрах і 19 % в інших містах проти 6 % у селищах і селах), що узгоджується з поширеністю в містах гімназій без старшої школи.

Таблиця 33. Форма викладання «Захисту України» за типом населеного пункту (a20)

Відповідь	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Окремо для хлопців (військова справа) та дівчат (домедична допомога)	14 %	19 %	33 %	10 %
Разом для хлопців і дівчат (без практичних тренувань, за старою програмою)	8 %	4 %	14 %	24 %
Разом для хлопців і дівчат (із практичними тренуваннями за новою програмою)	51 %	55 %	45 %	54 %
Інше (вкажіть)	0 %	0 %	0 %	2 %
Не знаю	4 %	3 %	1 %	5 %
Немає такого предмета в закладі освіти	23 %	19 %	6 %	6 %

До викладання предмета активно залучена військова спільнота: у 54 % закладів на уроки періодично запрошують військових, а в 11 % учителем предмета є ветеран/ка. Утім, у третині закладів (34 %) ветерани/ки й чинні військові до уроків не залучені. В обласних центрах учитель-ветеран трапляється найчастіше (21 %), тоді як практика запрошення військових найпоширеніша в інших містах (65 %).

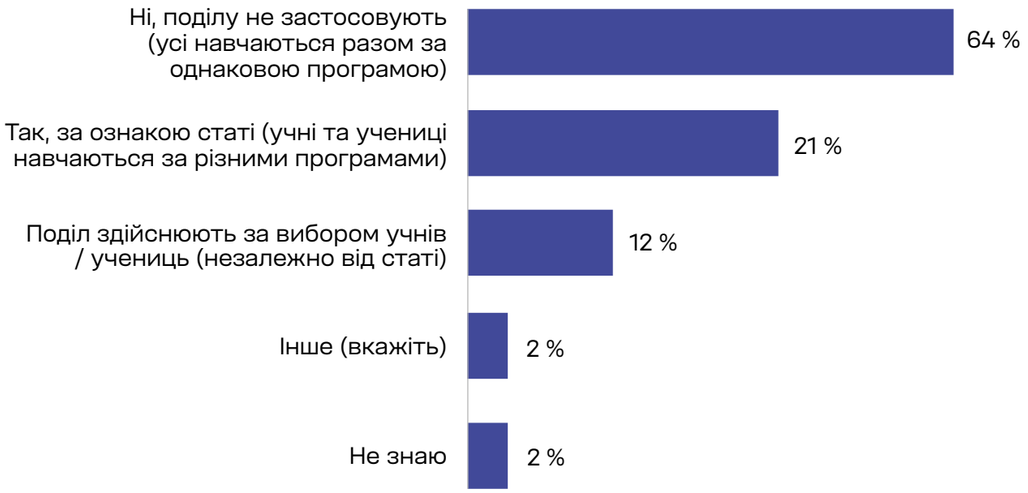
Таблиця 34. Участь ветеранів/ок і військових в уроках «Захисту України» (a21), загалом і за типом населеного пункту

Відповідь	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Так, учителем є ветеран/ка	21 %	7 %	13 %	9 %
Так, на уроки періодично запрошують військових	42 %	65 %	45 %	56 %
Ні	38 %	27 %	42 %	34 %

7.4 Поділ учнівства на уроках технологій

У майже двох третинах закладів (64 %) поділу на уроках технологій (трудового навчання) не застосовують — усі навчаються разом за однаковою програмою. Водночас у кожному п'ятому закладі (21 %) збережено поділ за ознакою статі, а у 12 % поділ здійснюють за вибором учнів й учениць незалежно від статі.

Рис. 21. Поділ учнівства на уроках технологій (a22), % опитаних, n = 430

ІНСАЙТИ

ІНСАЙТИ

У цьому розділі зібрано спостереження дослідницької команди, які виходять за межі прямого опису розподілів відповідей. Це не результати опитування у власному значенні, а інтерпретації та гіпотези, сформульовані за результатами аналізу даних. Частина з них потребує перевірки в подальших дослідженнях.

Самозвітні дані про інституційні характеристики закладу мають обмежену валідність. За формою власності опитані вказали переважно державні (60 %) та комунальні (35 %) заклади. Натомість у системі загальної середньої освіти України переважають саме комунальні заклади, а частка закладів державного підпорядкування є незначною. Оскільки анкету респонденти/ки заповнювали самостійно, ці відповіді радше фіксують: частина педагогів/инь тлумачить «державний» як «не приватний». Надійним у цьому розподілі є лише протиставлення «приватний / не приватний»: 4 % опитаних (19 осіб) працюють у приватних закладах. Практичний висновок для подальших досліджень: у самозвітних запитаннях про інституційні характеристики закладу варто уникати категорій, які респонденти/ки системно плутають, або супроводжувати їх поясненнями.

Форма навчання розподілена нерівномірно й збігається з наявними освітніми розривами. Переважно онлайн навчаються насамперед школи в селах (34 %) і селищах (33 %), тоді як в обласних центрах — лише 8 %. Наявні дослідження онлайн-навчання в Україні фіксують нерівність доступу до освіти між селом і містом — від забезпечення гаджетами до навчання через месенджери, — а міжнародні та національні заміри навчальних результатів стабільно показують відставання сільських шкіл. Накладання цих двох чинників означає, що дистанційний формат із безпекових причин може поглиблювати вже наявну освітню нерівність, а не просто компенсувати неможливість очного навчання.

Вибірка зміщена в бік педагогів/инь, залучених до пілотування реформ. 42 % опитаних стверджують, що працюють у закладах, залучених до пілотування реформ, однак у системі освіти України пілотними є кілька сотень (не більше ніж 300) закладів із загальної кількості близько 12 тисяч шкіл. Така частка не відображає структури системи й свідчить про зміщення вибірки в бік професійно активніших педагогів/инь, які частіше долучаються як до пілотних проєктів, так і до опитувань. Водночас професійну активність не супроводжують вищі показники громадянської активності: готовність до громадянського протесту в разі порушення прав як елемент національної ідентичності обрали лише 18 % опитаних, а особистий протестний досвід мають 4 % вибірки.

Свобода часто концептуалізується негативно — як відсутність страху. У відкритих відповідях про розуміння свободи простежується окрема група формулювань, побудованих на протиставленні свободи й страху — страху покарання, осуду, війни (наприклад, «мати можливість висловлювати свою думку та бачення без страху покарання»). Це негативне визначення свободи — як відсутності загрози, а не як наявності можливостей — узгоджується з тим, що право на безпеку увійшло до ключових складників свободи для 80 % опитаних, а безпека є другим за частотою складником свободи після людської гідності.

Формулювання тем обговорень як індикатор ритуалізації теми свободи. Поряд зі змістовними описами обговорень свободи («Чому правила та закони — це не обмеження свободи, а спосіб її захистити», «Особисті кордони», «Свобода та безпека в цифровому просторі») трапляються суто формальні, «календарні» формулювання — від свята вишиванки й народних пісень до «дуже багато тем». За назвою теми неможливо впевнено судити про зміст заняття, проте сама рамка формулювань вказує на ризик опрацювання теми свободи як календарної події виховного плану, а не як змістовного обговорення з учнівством.

Зв'язок педагогічного стажу з прийнятністю протесту зворотний до очікуваного. Прийнятність мирних протестів під час воєнного стану виявилася найвищою серед педагогів/инь із найбільшим стажем: 40 % у групі понад 30 років і 37 % у групі 21–30 років проти 23–30 % серед менш досвідчених (відмінність між групами «понад 30 років» і «11–20 років» статистично значуща). Це суперечить поширеному упередженню, що з віком і стажем погляди стають консервативнішими, і є одним з найменш очікуваних результатів дослідження, що потребує додаткового вивчення.

Молодші вікові групи демонструють вищий рівень уникання відповідей на чутливі запитання. У запитанні про конституційний обов'язок збройного захисту частка тих, хто не захотів відповідати, знижується із 49 % у групі 18–35 років до 12 % у групі 56+ (відмінності груп 18–35 і 36–45 порівняно з 56+ статистично значущі). Аналогічний розподіл фіксуємо в запитанні про протести. Найімовірніше, ідеться не про брак позиції, а про стратегію уникання: для молодших педагогів/инь тема мобілізації має безпосередню особисту релевантність. Це означає, що розподіли відповідей на чутливі запитання в молодших групах слід інтерпретувати з урахуванням високої частки відмов, а не як свідчення браку громадянської позиції.

ДОДАТОК А.
ТАБЛИЦІ РОЗПОДІЛІВ ВІДПОВІДЕЙ

У додатку наведено одновимірні розподіли відповідей на всі запитання в порядку їх розташування в анкеті. Варіанти відповідей так само подано в порядку, визначеному анкетою. Для запитань із множинним вибором сума відсотків може перевищувати 100. Для запитань, які ставили не всім респондентам/кам, а також для тематичних розподілів відкритих запитань базу розрахунку зазначено в назві таблиці. Двовимірні розподіли наведено лише для тих запитань, для яких відповідні розрізи використано в основній частині звіту.

Таблиця А.1. q1. Будь ласка, позначте ваш гендер (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Чоловік	35	8 %
Жінка	395	92 %

Таблиця А.2. q2. Вік респондента/ки, роки (n = 430; середнє — 45,9, медіана — 46)

Вікова група	Кількість (n)	% опитаних
18–35 років	71	17 %
36–45 років	129	30 %
46–55 років	146	34 %
56 років і старші	84	20 %

Таблиця А.3. q3. Педагогічний стаж, роки (n = 430; середнє — 22,5, медіана — 23)

Вікова група	Кількість (n)	% опитаних
До 10 років	76	18 %
11–20 років	110	26 %
21–30 років	131	30 %
Понад 30 років	113	26 %

Таблиця А.4. q4. До якого типу належить заклад освіти, у якому ви працюєте? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Початкова школа (1–4 класи)	17	4 %
Гімназія (1–9 класи)	63	15 %
Гімназія (базова середня освіта, 5–9 класи)	7	2 %
Ліцей (профільна середня освіта, 10–12 класи)	24	6 %
Ліцей (5–11 класи)	38	9 %
Ліцей (8–11 класи)	15	3 %
Заклад загальної середньої освіти повного циклу (початкова + гімназія + ліцей)	258	60 %
Спеціальна школа (для осіб з особливими освітніми потребами)	8	2 %

Таблиця А.5. q5. Яка форма власності закладу освіти, у якому ви працюєте? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Державна	259	60 %
Комунальна	152	35 %
Приватна	19	4 %

Таблиця А.6. q6. Позначте область, у якій розташований ваш заклад освіти (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Вінницька область	16	4 %
Донецька область	52	12 %
Житомирська область	23	5 %
Запорізька область	27	6 %
Кіровоградська область	23	5 %
Львівська область	25	6 %
Миколаївська область	55	13 %
Одеська область	17	4 %
Полтавська область	27	6 %
Рівненська область	31	7 %
Сумська область	31	7 %
Харківська область	22	5 %
Херсонська область	23	5 %
Хмельницька область	23	5 %
Чернігівська область	35	8 %

Таблиця А.7. q7. Вкажіть тип населеного пункту, у якому розташований ваш заклад освіти (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Обласний центр	77	18 %
Інше місто	135	31 %
Селище	78	18 %
Село	140	33 %

Таблиця А.8. q8. Який предмет ви викладаєте? (до трьох варіантів, множинний вибір; n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Українська мова та література	62	14 %
Зарубіжна література	30	7 %
Інтегрований мовно-літературний курс	2	0 %
Іноземна мова (англійська)	36	8 %
Іноземна мова (інші)	11	3 %
Історія України	35	8 %
Всесвітня історія	33	8 %
Громадянська освіта	22	5 %
Математика (алгебра, геометрія)	47	11 %
Хімія	21	5 %
Фізика	23	5 %
Біологія	27	6 %
Географія	20	5 %
Інтегрований курс природничих дисциплін	13	3 %
Фізична культура	18	4 %
Технології	20	5 %
Образотворче мистецтво	9	2 %
Музичне мистецтво	9	2 %
Інтегрований курс мистецтва	11	3 %
Учитель/ка початкових класів	73	17 %
Інше	85	20 %

Таблиця А.9. q9. У яких класах ви викладаєте? (множинний вибір; n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
1 клас	72	17 %
2 клас	89	21 %
3 клас	87	20 %
4 клас	93	22 %
5 клас	185	43 %
6 клас	194	45 %
7 клас	228	53 %
8 клас	234	54 %
9 клас	244	57 %
10 клас	179	42 %
11 клас	181	42 %

Таблиця А.10. q10. Чи були ви класним керівником у 2025–2026 навчальному році? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Ні	197	46 %
Так, 1 класу	12	3 %
Так, 2 класу	15	3 %
Так, 3 класу	9	2 %
Так, 4 класу	22	5 %
Так, 5 класу	20	5 %
Так, 6 класу	27	6 %
Так, 7 класу	24	6 %
Так, 8 класу	35	8 %
Так, 9 класу	30	7 %
Так, 10 класу	21	5 %
Так, 11 класу	18	4 %

Таблиця А.11. q11. Чи обіймаєте ви адміністративну посаду в закладі освіти? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Ні, не обіймаю	344	80 %
Директор/ка закладу	19	4 %
Заступник/ця директора з навчальної роботи	14	3 %
Заступник/ця директора з виховної роботи	21	5 %
Заступник/ця директора з навчально-виховної роботи	32	7 %

Таблиця А.12. q12. У якій формі відбувається навчання у вашому закладі освіти? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Переважно очно	209	49 %
Переважно онлайн	103	24 %
Змішана форма	118	27 %

Таблиця А.13. q12. Форма навчання за типом населеного пункту, %

Варіант відповіді	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Переважно очно	44 %	60 %	27 %	52 %
Переважно онлайн	8 %	17 %	33 %	34 %
Змішана форма	48 %	23 %	40 %	14 %

Таблиця А.14. q13. Чи бере ваш заклад освіти участь у пілотуванні реформи НУШ у базовій школі або реформи старшої школи? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так, у пілоті базової НУШ (до 9 класу)	148	34 %
Так, у пілоті реформи старшої школи (10–12 класи)	12	3 %
І в пілоті базової НУШ, і в пілоті реформи старшої школи	30	7 %
Ні	240	56 %

Таблиця А.15. q14. Представники/ці яких категорій є у вашій родині? (множинний вибір; n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Чинні захисники / захисниці України	108	25 %
Ветерани / ветеранки російсько-української війни	32	7 %
Загиблі захисники / захисниці України	24	6 %
Зниклі безвісти захисники / захисниці України	14	3 %
Полонені захисники / захисниці України	6	1 %
Зниклі безвісти цивільні	3	1 %
Полонені цивільні	1	0 %
Внутрішньо переміщені особи	103	24 %
Особи, що виїхали за кордон через воєнну загрозу	48	11 %
Постраждалі від російських обстрілів цивільні (поранення, пошкодження майна тощо)	42	10 %
Загиблі від російських обстрілів цивільні	5	1 %
Ті, що перебувають на тимчасово окупованих територіях	11	3 %
Немає представників/ць жодної з цих категорій	149	35 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	42	10 %

Таблиця А.16. q15. Чи належите ви особисто до котроїсь із перерахованих категорій? (множинний вибір; n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Ветеран / ветеранка російсько-української війни	1	0 %
Внутрішньо переміщена особа	86	20 %
Особа, що виїхала за кордон через воєнну загрозу	6	1 %
Постраждалий/а від російських обстрілів (поранення, пошкодження майна тощо)	27	6 %
Військовозобов'язаний із відстрочкою	13	3 %
Ні, не належу до жодної із цих категорій	299	70 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	19	4 %

Таблиця А.17. А1. Як би ви пояснили поняття свободи своїми словами? Тематичні категорії відповідей (n = 357 змістовних відповідей; 73 особи не захотіли відповідати).

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Свобода вибору та можливість обирати	176	49 %
Свобода слова, вільне висловлення думки	104	29 %
Дія за власною волею, без примусу	61	17 %
Відповідальність і повага до інших, межі закону	66	18 %
Самореалізація, життя за власними цінностями	44	12 %
Незалежність і самовизначення	28	8 %
Свобода пересування та подорожей	11	3 %
Права людини загалом	1	0 %
Безпека	6	2 %

Таблиця А.18. a2new. Позначте п'ять ключових, на вашу думку, складників свободи (до п'яти варіантів; n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Право робити все, що хочу	48	11 %
Відповідальність за свої дії та слова	279	65 %
Право вільно подорожувати, зокрема за кордон	167	39 %
Право говорити все, що хочу	115	27 %
Право на безпеку	344	80 %
Повага до честі й гідності будь-якої людини	356	83 %
Фінансова незалежність	179	42 %
Право на національне та релігійне самовизначення	228	53 %
Повага до законів держави	216	50 %
Виконання конституційних обов'язків	144	33 %

Таблиця А.19. а2. Чи обговорюєте ви з учнівством питання свободи? (множинний вибір; n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так, під час класних годин	234	54 %
Так, на тематичних виховних заходах	194	45 %
Так, у приватних розмовах	135	31 %
Так, під час уроків, які проводжу	222	52 %
Ні	24	6 %

Таблиця А.20. А3. Які теми, пов'язані зі свободою, ви обговорювали з учнівством? Тематичні категорії відповідей (n = 287 змістовних відповідей; 143 особи не захотіли відповідати).

Тематична категорія	Кількість (n)	% опитаних
Права і свободи людини / дитини	106	37 %
Обов'язки та відповідальність	74	26 %
Свобода слова та вираження думки	46	16 %
Свобода як не-вседозволеність, межі свободи	12	4 %
Свобода вибору	56	20 %
День гідності та свободи, тематичні заходи	25	9 %
Національна ідентичність, мова, держава	57	20 %
Безпека, життя, протидія булінгу / суїцидам	18	6 %

Таблиця А.21. а4. Як часто у вашому закладі освіти відбуваються обговорення проблематики свободи? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Не рідше ніж щотижня	103	24 %
Тільки під час заходів, що прив'язані до певних визначених дат	97	23 %
Не рідше ніж раз на місяць	107	25 %
Не рідше ніж раз на чверть	28	7 %
Не рідше ніж раз на семестр	15	3 %
Не рідше ніж раз на рік	4	1 %
Таких обговорень не відбувається	7	2 %
Не володію цією інформацією	69	16 %

Таблиця А.22. а4. Частота обговорень проблематики свободи за педагогічним стажем, %

Частота обговорень	До 10 років (n = 76)	11–20 років (n = 110)	21–30 років (n = 131)	Понад 30 років (n = 113)
Не рідше ніж щотижня	18 %	19 %	34 %	20 %
Тільки під час заходів, що прив'язані до певних визначених дат	18 %	25 %	20 %	26 %
Не рідше ніж раз на місяць	28 %	25 %	26 %	22 %
Не рідше ніж раз на чверть	12 %	4 %	2 %	11 %
Не рідше ніж раз на семестр	1 %	3 %	2 %	7 %
Не рідше ніж раз на рік	1 %	3 %	0 %	0 %
Таких обговорень не відбувається	3 %	2 %	0 %	3 %
Не володію цією інформацією	18 %	20 %	15 %	12 %

Таблиця А.23. а4. Частота обговорень проблематики свободи за наявністю адміністративної посади, %

Частота обговорень	Не обіймає адмінпосади (n = 344)	Обіймає адмінпосаду (n = 86)
Не рідше ніж щотижня	22 %	33 %
Тільки під час заходів, що прив'язані до певних визначених дат	23 %	22 %
Не рідше ніж раз на місяць	25 %	26 %
Не рідше ніж раз на чверть	6 %	9 %
Не рідше ніж раз на семестр	3 %	5 %
Не рідше ніж раз на рік	1 %	1 %
Таких обговорень не відбувається	2 %	0 %
Не володію цією інформацією	19 %	5 %

Таблиця А.24. а5. Оберіть максимум п'ять елементів української національної ідентичності, які вважаєте ключовими (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Свобода як найвища цінність	363	84 %
Демократія як основа світогляду	286	67 %
Українська мова	390	91 %
Історична пам'ять	347	81 %
Локальна (регіональна) культура	74	17 %
Проживання на території України	141	33 %
Готовність захищати Україну збройно	124	29 %
Готовність працювати на користь України в цивільній професії	217	50 %
Готовність до громадянського протесту в разі порушення прав	79	18 %

Таблиця А.25. а6. Чи вважаєте ви, що всі громадяни, для яких визначений такий конституційний обов'язок, мають збройно захищати Україну? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так, безумовно	170	40 %
Ні, я вважаю, що захист України має бути добровільним	119	28 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	141	33 %

Таблиця А.26. а6. Ставлення до обов'язковості збройного захисту за педагогічним стажем, %

Варіант відповіді	До 10 років (n = 76)	11–20 років (n = 110)	21–30 років (n = 131)	Понад 30 років (n = 113)
Так, безумовно	24 %	29 %	44 %	56 %
Ні, я вважаю, що захист України має бути добровільним	34 %	23 %	31 %	25 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	42 %	48 %	26 %	19 %

Таблиця А.27. а6. Ставлення до обов'язковості збройного захисту за віковими групами, %

Варіант відповіді	18–35 років (n = 71)	36–45 років (n = 129)	46–55 років (n = 146)	56+ років (n = 84)
Так, безумовно	23 %	39 %	34 %	65 %
Ні, я вважаю, що захист України має бути добровільним	28 %	22 %	35 %	23 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	49 %	39 %	32 %	12 %

Таблиця А.28. а7. Чи прийнятна для вас участь у мирних громадянських протестах під час воєнного стану? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так	141	33 %
Ні	160	37 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	129	30 %

Таблиця А.29. а7. Прийнятність протестів за типом населеного пункту, %

Варіант відповіді	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Так	53 %	31 %	29 %	25 %
Ні	31 %	31 %	44 %	43 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	16 %	38 %	27 %	32 %

Таблиця А.30. а7. Прийнятність протестів за педагогічним стажем, %

Варіант відповіді	До 10 років (n = 76)	11–20 років (n = 110)	21–30 років (n = 131)	Понад 30 років (n = 113)
Так	30 %	23 %	37 %	40 %
Ні	36 %	33 %	39 %	41 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	34 %	45 %	24 %	19 %

Таблиця А.31. а7. Прийнятність протестів за віковими групами, %

Варіант відповіді	18–35 років (n = 71)	36–45 років (n = 129)	46–55 років (n = 146)	56+ років (n = 84)
Так	31 %	29 %	33 %	39 %
Ні	35 %	33 %	38 %	45 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	34 %	38 %	29 %	15 %

Таблиця А.32. а7_2. Чи брали ви особисто участь у таких формах протесту під час воєнного стану? (база — ті, кому протести прийнятні, n = 141)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Ні	116	82 %
Так	18	13 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	7	5 %

Таблиця А.33. р3. За яких умов ви були б готові долучитися до мирних громадянських протестів? (множинний вибір; база — ті, кому протести прийнятні; n = 141)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Якщо вважатиму дії органів влади протиправними або недемократичними	103	73 %
Якщо проблема буде видаватися мені вагомою	82	58 %
Якщо матиму вільний час і можливість долучитися	20	14 %
Якщо буду впевнений/а в результативності протесту	49	35 %
Якщо мої друзі та/або близькі будуть підтримувати цей протестний рух	22	16 %
Якщо буду впевнений/а в особистій безпеці та безпеці близьких	64	45 %
Якщо метою протесту не буде звільнення ключових політичних фігур	2	1 %
Інше	1	1 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	11	8 %

Таблиця А.34. р4. Чому ви особисто не готові до участі в таких формах протесту під час воєнного стану? (множинний вибір; база — ті, кому протести неприйнятні; n = 160)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Не вважаю цю форму громадянської активності ефективною	31	19 %
Не вірю в щирість протестувальників	21	13 %
Не цікавлюся темами, щодо яких протестують	6	4 %
Протести можуть підірвати довіру до держави, а це неприпустимо у воєнний час	94	59 %
Інше	2	1 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	36	22 %

Таблиця А.35. а8. Чи берете ви особисто участь у волонтерській діяльності і якщо так, то в яких формах? (множинний вибір; n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Ні, не беру	36	8 %
Так, доначу на збори	333	77 %
Так, організовую збори, звітую про них	27	6 %
Так, долучаюся до зборів (відкриваю допоміжні банки, конверти тощо)	54	13 %
Поширюю збори	133	31 %
Організовую культурні заходи на підтримку зборів для Сил безпеки і оборони	68	16 %
Закуповую товари відповідно до потреб Сил безпеки і оборони за гроші зі зборів	22	5 %
Закуповую товари відповідно до потреб Сил безпеки і оборони за власні кошти	80	19 %
Виготовляю потрібні речі / провізію для Сил безпеки і оборони власноруч	88	20 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	24	6 %
Інше	1	0 %

Таблиця А.36. а8. Частка тих, хто не бере участі у волонтерській діяльності, за наявністю адміністративної посади, %

Показник	Не обіймає адмінпосади (n = 344)	Обіймає адмінпосаду (n = 86)
Не беру участі	10 %	1 %

Таблиця А.37. а9. Як ви ставитеся до ідеї виключення дитини / підлітка із закладу освіти як штрафної санкції? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Я проти тимчасового виключення, бо вважаю такий захід неефективним	33	8 %
Я проти остаточного виключення, бо вважаю такий захід неефективним	20	5 %
Я проти будь-якої форми виключення чи відсторонення, бо це порушує право дитини на освіту	190	44 %
Я підтримую такі санкції (із занесенням до особової справи), бо це дисциплінує	130	30 %
Не хочу відповідати (волію не відповідати)	57	13 %

Таблиця А.38. a10. Чи відчуваєте ви свободу у вашому закладі освіти? Якщо так, то в чому саме? (множинний вибір; n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так, у педагогічній автономії: виборі програм, методів і прийомів навчання	368	86 %
Так, у стосунках з учнівством	295	69 %
Так, у стосунках із колективом	295	69 %
Так, у стосунках із батьками	199	46 %
Так, у стосунках із керівництвом	234	54 %
Ні, не відчуваю	13	3 %

Таблиця А.39. a10new. Чи відчуваєте ви тиск з боку інших учасників / учасниць освітнього процесу? (множинний вибір; n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так, з боку адміністрації	12	3 %
Так, з боку декотрих колег	21	5 %
Так, з боку органів управління освітою	39	9 %
Так, з боку батьків учнів й учениць	48	11 %
Так, з боку учнів й учениць	13	3 %
Ні, не відчуваю	346	80 %

Таблиця А.40. a10new. Частка тих, хто відчуває тиск, за статтю, %

Показник	Жінка (n = 395)	Чоловік (n = 35)
Відчувають тиск	18 %	37 %

Таблиця А.41. a11. Чи пропонує ваш заклад освіти предмети за вибором? Якщо так, хто зазвичай визначає їх вибір? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так, їх обирають учні й учениці та батьки	223	52 %
Так, їх обирають для класу вчителі	38	9 %
Так, призначає адміністрація на власний розсуд	55	13 %
Ні	114	27 %

Таблиця А.42. a11. Предмети за вибором за типом населеного пункту, %

Варіант відповіді	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Так, їх обирають учні й учениці та батьки	47 %	42 %	62 %	59 %
Так, їх обирають для класу вчителі	8 %	10 %	12 %	7 %
Так, призначає адміністрація на власний розсуд	19 %	18 %	8 %	7 %
Ні	26 %	30 %	19 %	27 %

Таблиця А.43. a11. Предмети за вибором за педагогічним стажем, %

Варіант відповіді	До 10 років (n = 76)	11–20 років (n = 110)	21–30 років (n = 131)	Понад 30 років (n = 113)
Так, їх обирають учні й учениці та батьки	33 %	52 %	62 %	53 %
Так, їх обирають для класу вчителі	12 %	5 %	6 %	13 %
Так, призначає адміністрація на власний розсуд	16 %	14 %	10 %	13 %
Ні	39 %	29 %	22 %	20 %

Таблиця А.44. a12. Чи є у вашому закладі освіти учнівське самоврядування? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так	403	94 %
Ні	27	6 %

Таблиця А.45. a12. Наявність учнівського самоврядування за типом населеного пункту, %

Варіант відповіді	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Так	79 %	98 %	95 %	97 %
Ні	21 %	2 %	5 %	3 %

Таблиця А.46. a12. Наявність учнівського самоврядування, відповіді за педагогічним стажем, %

Варіант відповіді	До 10 років (n = 76)	11–20 років (n = 110)	21–30 років (n = 131)	Понад 30 років (n = 113)
Так	87 %	96 %	96 %	93 %
Ні	13 %	4 %	4 %	7 %

Таблиця А.47. а13. До вирішення яких питань у вашому закладі освіти долучають органи учнівського самоврядування? (множинний вибір; база — заклади, де є самоврядування; n = 403)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Організація та проведення виховних і просвітницьких заходів	335	83 %
Організація та проведення благодійних заходів	311	77 %
Волонтерська діяльність	278	69 %
Захист честі, гідності й прав дітей	180	45 %
Удосконалення освітнього процесу (зміст і вибір навчальних програм)	107	27 %
Покращення умов у шкільному просторі	264	66 %
Учнівське самоврядування існує формально й не долучене до ухвалення рішень	13	3 %

Таблиця А.48. а14. Яким чином учні та учениці можуть впливати на вирішення питань у закладі освіти? Тематичні категорії відповідей (n = 309 змістовних відповідей; 121 особа не захотіла відповідати)

Тематична категорія	Кількість (n)	% опитаних
Опитування / анкетування	207	67 %
Голосування	136	44 %
Учнівське самоврядування	16	5 %
Збори, обговорення з адміністрацією	41	13 %
Пропозиції, звернення, ініціативи	30	10 %
Участь в організації заходів	26	8 %
Думку враховують під час ухвалення рішень	11	4 %

Таблиця А.49. а15. Яку участь в ухваленні рішень на рівні закладу освіти беруть батьки? (множинний вибір; n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Впливають на вибір навчальних програм, підручників	42	10 %
Беруть участь в обговоренні рішень разом з адміністрацією / вчителями	251	58 %
Ініціюють пропозиції або звернення до адміністрації	237	55 %
Проводять благодійні заходи або долучаються до них	263	61 %
Долучаються до покращення освітнього простору (фінансово або власною працею)	206	48 %
Беруть участь у роботі батьківських комітетів / рад	335	78 %
Інше (вкажіть)	2	0 %
Батьки не залучені до ухвалення рішень	15	3 %

Таблиця А.50. а17. Чи є в класах, де ви викладаєте, діти з особливими освітніми потребами (ООП)? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так	268	62 %
У моїх класах немає, але загалом у закладі освіти є	113	26 %
Таких дітей у закладі освіти немає	49	11 %

Таблиця А.51. а17. Наявність дітей з ООП за типом населеного пункту, %

Варіант відповіді	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Так	42 %	65 %	67 %	69 %
У моїх класах немає, але загалом у закладі освіти є	35 %	30 %	27 %	17 %
Таких дітей у закладі освіти немає	23 %	4 %	6 %	14 %

Таблиця А.52. а17. Наявність дітей з ООП, відповіді за наявністю адміністративної посади, %

Показник	Не обіймає адмінпосади (n = 344)	Обіймає адмінпосаду (n = 86)
Так	67 %	45 %
У моїх класах немає, але загалом у закладі освіти є	24 %	36 %
Таких дітей у закладі освіти немає	10 %	19 %

Таблиця А.53. а18. У якій формі організоване навчання дітей з ООП? (множинний вибір; база — ті, у чиїх закладах є діти з ООП; n = 381)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Індивідуальна форма навчання	76	20 %
Навчання в окремій групі	2	1 %
Навчаються разом з однокласниками/цями та беруть активну участь в освітньому процесі	226	59 %
Перебувають у класі разом з однокласниками/цями, але виконують індивідуальні завдання	261	69 %
Інше (вкажіть)	7	2 %

Таблиця А.54. а19. Із якими труднощами ви стикаєтеся під час використання навчального обладнання? (множинний вибір; n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Обладнання є, але ним заборонено користуватись учнівству	1	0 %
Обладнання недостатньо	106	25 %
Потрібно узгоджувати використання з адміністрацією	9	2 %
Потрібно узгоджувати використання з колегами	23	5 %
Не вистачає навичок або інструкцій для роботи з обладнанням	6	1 %
Обладнання часто не працює або працює некоректно	21	5 %
Обладнання не відповідає потребам освітнього процесу	21	5 %
Використовую лише те обладнання, яке є моєю приватною власністю	18	4 %
Інше (вкажіть)	24	6 %
Не маю труднощів	271	63 %

Таблиця А.55. а19. Частка тих, хто свідчить про нестачу обладнання, за типом населеного пункту, %

Варіант відповіді	Обласний центр	Інше місто	Селище	Село
Обладнання недостатньо	13 %	24 %	23 %	32 %

Таблиця А.56. а20. У якій формі у вашому закладі освіти викладають предмет «Захист України»? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Окремо для хлопців (військова справа) та дівчат (домедична допомога)	77	18 %
Разом для хлопців і дівчат (без практичних тренувань, за старою програмою)	56	13 %
Разом для хлопців і дівчат (із практичними тренуваннями за новою програмою)	223	52 %
Інше (вкажіть)	3	1 %
Не знаю	15	3 %
Немає такого предмета в закладі освіти	56	13 %

Таблиця А.57. а20. Форма викладання «Захисту України» за типом населеного пункту, %

Форма викладання	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Окремо для хлопців (військова справа) та дівчат (домедична допомога)	14 %	19 %	33 %	10 %
Разом для хлопців і дівчат (без практичних тренувань, за старою програмою)	8 %	4 %	14 %	24 %
Разом для хлопців і дівчат (із практичними тренуваннями за новою програмою)	51 %	55 %	45 %	54 %
Інше (вкажіть)	0 %	0 %	0 %	2 %
Не знаю	4 %	3 %	1 %	5 %
Немає такого предмета в закладі освіти	23 %	19 %	6%	6 %

Таблиця А.58. а21. Чи беруть участь в уроках «Захисту України» ветерани/ки або чинні військові? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так, учителем є ветеран/ка	49	11 %
Так, на уроки періодично запрошують військових	234	54 %
Ні	147	34 %

Таблиця А.59. а21. Участь ветеранів і військових за типом населеного пункту, %

Форма викладання	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Так, учителем є ветеран/ка	21 %	7 %	13 %	9 %
Так, на уроки періодично запрошують військових	42 %	65 %	45 %	56 %
Ні	38 %	27 %	42 %	34 %

Таблиця A.60. a22. Чи застосовують у вашому закладі освіти поділ учнівства на уроках технологій? (n = 430)

Варіант відповіді	Кількість (n)	% опитаних
Так, за ознакою статі (учні та учениці навчаються за різними програмами)	89	21 %
Ні, поділу не застосовують (усі навчаються разом за однаковою програмою)	275	64 %
Поділ здійснюють за вибором учнів / учениць (незалежно від статі)	50	12 %
Інше (вкажіть)	7	2 %
Не знаю	9	2 %

Таблиця A.61. a22. Поділ на уроках технологій за типом населеного пункту, %

Форма викладання	Обласний центр (n = 77)	Інше місто (n = 135)	Селище (n = 78)	Село (n = 140)
Так, за ознакою статі (учні та учениці навчаються за різними програмами)	23 %	36 %	22 %	4 %
Ні, поділу не застосовують (усі навчаються разом за однаковою програмою)	53 %	47 %	64 %	86 %
Поділ здійснюють за вибором учнів / учениць (незалежно від статі)	18 %	13 %	12 %	7 %
Інше (вкажіть)	1 %	4 %	1 %	0 %
Не знаю	4 %	1 %	1 %	3 %

Фонд Фрідріха Науманна за Свободу — це фонд ліберальної політики, який сприяє зміцненню свободи та гідності людини в усіх сферах суспільства. Свою діяльність в Україні Фонд розпочав у листопаді 2005 року. До 2025 року Представництво Фонду в Україні було частиною регіону Східна та Південно-Східна Європа, а з 2026 року, після реструктуризації, стало частиною загального проєктного регіону Європа.

Мета роботи Фонду в Україні — підтримувати суспільство в його прагненні до самовизначення, демократії та ринкової економіки, бути каталізатором діалогу всередині громадянського суспільства, а також між громадянським суспільством та урядовими інститутами.

www.freiheit.org/ukr/ukraine
www.fb.com/fnf.ukraine

Громадська організація «Вчися» заснована 2024 року. Її мета — працювати для того, щоб кожна українська дитина мала доступ до якісної освіти, яка відповідає її потребам і потенціалу та формує спроможних і відповідальних громадян та громадянок України. Серед основних цінностей — людяність, небайдужість, експертність, проактивність, доброчесність та інноваційність.

За цей час організація реалізувала важливі освітні проєкти, серед яких «Вчися. Медіа» — онлайн-видання про освіту в Україні, від дошкілля до університетів; Національний проєкт: «Пишемо есе» (курс з академічного письма для учнівства), «Україна розмовляє англійською» (онлайн-заняття з іноземними волонтерами й волонтерками), «Залишаємося з Україною» (онлайн-уроки з українознавчого компонента для українських дітей за кордоном), навчальні матеріали для вчителів та вчительок українознавчого компонента, «Ресурсна скриня» із психологинею Світланою Ройз та інші.

Щоб не пропустити важливих новин освіти й можливостей для розвитку, стежте за нашою діяльністю на сайтах і в соцмережах.

www.vchysia.org.ua
www.fb.com/vchysia.ngo
www.instagram.com/vchysia.ngo

www.vchysia.media
www.fb.com/vchysia.media
www.instagram.com/vchysia.media

